

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Kongefamilien og kirken / Frist meg inn i ledelse / Diaspora & communio / Fra bispedømmerådene og Kirke-departementet

SØNDAGSTEKSTEN

Pinsedag – Siv Rindal

Andre pinsedag – Brita Hardeberg

Treenighetssøndag – Thorbjørn Holt

2. søndag etter pinse – Kurt Hjemdal

3. søndag etter pinse – Øystein I. Larsen

Vår kongefamilie har åpenbart ikke bare et formelt forhold til kirken, men et aktivt engasjement...

Kongefamilien og kirken

Nok en gang har det norske folk via fjernsynsskjermen tatt del i en kirkelig handling innen kongefamilien. Dåpen av prinsesse Ingrid Alexandra ble en vakker og verdig feiring av dette sakramentets gave. Kirken fikk her en anledning til å forkynne evangeliet for hele folket. Oslo biskop og de øvrige medvirkende

sørget for at den ble tatt godt vare på. Hva betyr en slik begivenhet for folkets holdning til kirken, og hvordan vil de store begivenheter i kongefamilien bli markert i en ny tid der statskirkeordningen er avviklet?

Vår kongefamilie har åpenbart ikke bare et formelt forhold til kirken, men et aktivt enga-

sjement som går langt utover det konstitusjonelt begrunnede minstemål. Dette betyr nok en del for det norske folks holdning til kirken og til troen. Kongefamiliens engasjement kommer ofte til uttrykk gjennom hyppige kirkebesøk i inn- og utland. Det viser seg også i den aktive medvirkning ved både forberedelsen og gjennomføringen av de kirkelige handlinger i familien. Kronprinsesse Mette-Marit valgte eksempelvis å fungere som tekstleser under dåpsgudstjenesten. Det behøvde hun ikke ha gjort. Men på denne måten avla hun et vitnesbyrd om at dåpen er en handling som forutsetter foreldrenes engasjement i ordmidlingen av den kristne ro til barnet.

Men hva vil skje når statskirkeordningen avvikles? Hvis monarkiet fortsatt består, vil da Ingrid Alexandras eventuelle bryllup kunne bli markert tilsvarende som da hennes foreldre ble gift? Og hvis hun velger å la sitt førstefødte barn og landets tronarving døpe, vil vi da kunne oppleve en tilsvarende markering som lørdag 17. april 2004 i Slottskapellet?

Svaret på disse spørsmål må bli et tydelig ja. Dersom kongefamiliens medlemmer ønsker å opprettholde sitt medlemskap i Den norske kirke, vil de selvsagt kunne markere sine merkedager i den samme kirkelige ramme som hittil. Forskjellen vil bare være at det da ikke skjer med konstitusjonell nødvendighet, men frivillig. Det vil ikke være noe tap for kirken.

Men hva vil skje med signingsgudstjenesten for den nye konge eller dronning dersom et fremtidig tronskifte skjer under en annen kirkeordning? Det spørsmålet er kanskje ikke like enkelt å besvare. Signingen er ikke en kirkelig handling knyttet til det naturlige livsløp, men forbundet med en særskilt begivenhet av konstitusjonell karakter.

Nå er det imidlertid allerede under statskirkeordningens vilkår ikke slik at en ny monark nødvendigvis må signes i kirken. Signingen er historisk avledet en kroningen, men har et annet innhold. Kong Hákon ble kronet i Nidarosdomen. Men kong Olav og kong Harald ble bare bedt for og velsignet. Dette svarer til en endret forståelse av kongedømmet der kongen

ikke lenger oppfattes som «konge av Guds nåde» men som konge etter folkets vilje. Signingsgudstjenesten begrunner ikke kongeverdigheten, men forutsetter den. Signingen er ikke nødvendig verken av hensyn til kongedømmet eller kirkeordningen. Derav følger at en slik markering kan finne sted også under en annen kirkeordning dersom den nye regent ønsker å starte sin gjerning med forbønn og velsignelse i kirkens rom.

I rammen av en ny kirkeordning ville en signingsgudstjeneste enda tydeligere fremstå som et personlig valg. Kanskje ville den da også få et noe mindre offisielt preg enn hittil med noen færre offisielle gjester fra inn- og utland? Det ville i så fall ikke være noen ulykke. Kanskje kunne endatil en slik signingsgudstjeneste under nye vilkår føre til at også andre kirkemedlemmer kom og ba om forbønn ved viktige overganger i livet?

I rammen av en ny kirkeordning ville en signingsgudstjeneste enda tydeligere fremstå som et personlig valg.

HALVOR NORDHAUG
Halvor.Nordhaug@mf.no

Frist meg inn i ledelse

AV KIRKEVERGE GUNNAR WIK, BERGEN

Kirken står overfor store utfordringer når det gjelder organisering og struktur i fremtiden. Forholdet til staten er under utredning og interne maktforhold i kirken er oppe til debatt.

Men er debatten om hvordan kirken skal organiseres den eneste vi må føre? Og er det den viktigste?

Jeg tror det er et annet og viktigere felt kirken bør ha fokus på om den i fremtiden vil røre ved folk og være en attraktiv arbeidsplass. Det gjelder ledelse. Hvilken ledelse skal kirken ha? Hva slags ledersyn, lederfilosofi, lederegenskaper, lederverdier og lederholdning skal prege kirken?

Ledelse, hierarki og posisjon

«Kirken den er et gammelt hus», synger vi i salmen. Og vi opplever det i svært mange av kirkens former og systemer. Slik også når det gjelder ledelse. Riktignok drøftes det i disse dager om proster skal ha mer innflytelse over prestekolleger og eget prosti, om presters rolle i forhold til hverandre og sine overordnede, og om kirkevergers skikkethet til å lede den lokale kirke. Men dette er diskusjoner om roller, om makt og om rammebetingelser for ledelse. Ikke om ledelse i et videre og større perspektiv. Det er noe kirken tar for gitt eller ikke bryr seg med i det hele tatt.

Synet på ledelse i kirken er av en annen tid, preget av hierarkisk tenkning, fastlåst rolle-tenkning og av respekten for presteembetet. Viktigere enn hvem som leder, er hvilken rolle og posisjon som er lagt til lederskapet og hvilken autoritet og myndighet disse innehar. Dette ses i sammenheng med utdanning og plassering i det kirkelige hierarki. Man drøfter lite innholdet i ledelse.

Nye ledelsesformer

Alle virksomheter må jakte på nye ledelsesformer fordi organisasjoner endrer seg, rammebetingelsene skifter, markeder endrer seg og de mennesker som jobber i virksomheten, er ikke til enhver tid de samme. Nyere undersøkelser viser at de virksomheter som ikke har en fortløpende evaluering og utvikling av sitt syn på ledelse, ikke greier å henge med i det stadig mer krevende løpet mot fremtiden. «... Virksomheter som anvender nye ledelsesformer er langt mer produktive og konkurransedyktige enn de virksomheter som holder fast ved de modeller som var effektive for 10–20 år siden. Det gjelder i forhold til kunder og det gjelder i forhold til å kunne tiltrekke og fastholde nye medarbeidere». (Ole Stavad, Center for Ledelse, København, i kronikk i Berlingske Tidende).

Et moderne syn på ledelse

Selv om kirken «handler med eldgamle varer», – i form av trosformidling, forkynnelse og sjelesorg, må formene og metodene stadig fornyes for å engasjere og inspirere mennesker i dag. Det gjelder også ledelse. Vi kan ikke lenger bare ta dette som gitte størrelser gitt til et utvalg av kirkens folk, biskoper, proster, kirkeverger eller prester. Og særlig blir det feil å henge ledelsens innhold og kvalitet på roller, posisjon og tjenesteordninger.

Ledere i moderne virksomheter må beherske helhetstenkning, de må kunne vise veien frem mot den visjon virksomheten har samlet seg om, de må ha personlig styrke og integritet, være bevisste om og trygge på seg selv. Videre må de være kreative og handlekraftige, bearbeide mentale modeller, tørre å ta ansvar

og være fullt tilstede i nået. De må forstå at det viktigste de gjør, er å arbeide med og utvikle de menneskelige ressursene de er gitt i sin organisasjon. Likeledes må de ha kunnskap, vise klokskap og utvikle evner. Det er overveldende, vil noen si. Umulig, mener andre. Men ikke desto mindre er dette forventningen og bestillingen til en moderne leder.

Hovedhensikten for en leder i en moderne virksomhet, er å få mennesker til å fungere sammen i arbeidsgruppen for å oppnå de resultater og mål som er satt for virksomheten. Lederen skal lede mennesker til steder de ikke hadde tenkt å gå til på egenhånd.

esus – en moderne leder

Det foregår ikke noen dynamisk debatt om ledelse i kirken. Den ligger og ulmer i enkelte av kirkens kroker. Men det er ikke satt noen agenda, det foregår lite tenkning, enda mindre forskning. Mange vil stritte imot når spørsmål om moderne ledelse og modeller fra næringslivet og andre virksomheter trekkes inn. Det skal være annerledes i kirken, vil de hevde. Da har de ikke satt seg inn i hva Mesteren selv sto for. Jesus var en moderne leder med en sterk visjon, en klar strategi og en åpenbar medarbeiderholdning. Han satte i gang verdens mest suksessrike prosjekt, fikk det på beina og fikk det organisert med uhyre dårlige forutsetninger og enda dårligere ressurser. Men det ble hans kirke. Hva var nøkkelen til hans suksess? Han fant medarbeidere som ville følge ham, som trodde på ham og hans prosjekt, og som senere fikk ansvar for å føre dette videre. Det var etterfølgere som igjen skapte etterfølgere. Resultatet ble en enorm rekkefølge av begeistrede, energiske, entusiastiske medarbeidere som var opptatt med og oppsatt på å følge Mesteren og å bygge hans kirke.

Det er denne kirken kirkens ledere er satt til å lede, fortsette og utvikle.

Et nødvendig fokus

Å utvikle et syn på ledelse er noe av det viktigste en gjør i enhver bedrift. Det går forut for oppgavene man skal løse. I idretten eller næringslivet drøftes lederstil og lederfilosofi ved hvert veiskille. Hvilke verdier skal vektlegges, hvilke holdninger skal man besitte, hvilke etiske krav skal følges? Hvordan ønsker man

at det skal kommuniseres, lederens forpliktelse på virksomhetens mål og strategier?

I kirken er ikke disse spørsmål de mest sentrale ved lederansettelser. Det er et behov for å holde frem slike krav i større grad: Være bevisst på hva kirken som virksomhet ønsker å oppnå og arbeide for, og så rekruttere ledere som vil virkeliggjøre dette.

«Lederen skal lede mennesker til steder de ikke hadde tenkt å gå til på egenhånd.» Dette er en god definisjon på en leders program. Man skal ikke være en leder i isolasjon som i enerom styrer virksomheten. Det dreier seg om å få folk i tale, få dem til å se seg selv i sammenheng med andre og virksomhetens totale mål og få dem til å bevege seg mot felles mål. Gjerne mål som de selv aldri trodde de skulle være med å virkeliggjøre.

Ledelse er i dag ikke lenger en teknisk disiplin som man kan lære på universitet eller høyskole. De beste ledere – og de fleste – er ledere som er utviklet på fri hånd. De er satt til å lede ut fra personlige egenskaper og kvaliteter som de gjerne i en årrekke har utviklet innenfor samme virksomhetsområde. Ledere på fri hånd betyr ikke at det er ledere i fri dressur. Nei, de har stor forpliktelse på virksomhetens mål og på de menneskelige ressursene som finnes i virksomheten. De er visjonære, energiske og inspirerende. De motiverer sine medarbeidere og de er dyktige til å delegerere ansvar og oppgaver. De kontrollerer lite. Det har de ikke tid til, og det bidrar så lite til kvalitetssikringen. For den ligger hos medarbeiderne selv. Lederen opplever at medarbeiderne ikke vil sviakte verken sin leder eller virksomheten med dårlig innsats eller unnaslutning. De er selv interessert i å sikre best mulig jobbutførelse. De ønsker å «gjøre hverandre gode» gjennom god omtale og gode samtaler.

Den moderne leder må ta fatt i den utfordringen det er å lede mennesker til steder de ikke hadde tenkt å gå til på egenhånd. Også i kirken må dette spennende perspektiv prege dens ledere. Det gjelder å skape et ledelsesklima som får frem det beste hos medarbeiderne og som har fokus på virksomhetens mål.

Bedrifter kan gå konkurs. «Offentlig virksomhet kan ikke gå konkurs, men den kan spille falitt», var det en som hevdet en gang. Det er noe i det. Dette har ført til for mye til-

fredshet med egen situasjon. Når alt ikke telles i penger, så kan det virke som om ingenting teller heller. Bare virksomheten fortsetter og ting går slik de har gått.

Eget senter for ledelse

Kirken bør sette seg høye mål i forhold til ledelse i fremtiden. Det må arbeides fordomsfritt, djervt og modig med spørsmål knyttet til lederskap, ledersyn og lederverdier. Og det er ikke så enkelt som å si at i kirken er vi bærere av verdier, så da gir ting seg selv. Kirkens historie har lært oss for mye til at en slik enkel og enfoldig logikk bør brukes.

Kirken bør etablere et sted der det tenkes omkring disse spørsmål. Det trengs et senter

for kirkelig ledelse. Det er viktig at ledelses-spørsmål ikke bare overlates til de allerede etablerte organer: Kirkemøte, Kirkedepartement, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Bispemøte og så videre. Alle bør være med og ha eierskap til denne satsingen. Men ingen bør eie den alene. Ikke biskoper, ikke prester, ikke kirkeverger, ikke departement. Det må settes en åpen agenda med klar bestilling og klare råd. Man må våge å se kritisk på seg selv, være åpen for andre virksomheter og personer som kan bidra. Og det må settes av nok ressurser til å få dette til. Kanskje kan det bli en spire til et utviklingssted for kirkelige ledere som skal være med å implementere det man etter hvert enes om og ønsker å gjennomføre.

Diaspora & communio

Et perspektiv på vestlig kirke og kristendom om 20 år.

Del III: Kirken et lys for verden

AV OLE FREDRIK KULLERUD, GARNISONSPREST

Kristen i et en ny religiøs enhet

År 2000 så to viktige hendelser i DNKs presstekap. 14. mars uttalte Lærenemda at prost Asle Dingstad ikke kunne nekte åndelig felleskap med biskop Sigurd Osberg begrunnet i biskopens brudd med apostlenes syn på homofili.¹ Prosten søkte seg bort, men det er grunn til å tro at avskjedssak ville ha blitt reist. Kirkeledelsen gjeninnsatte vel fire måneder senere (søndag 23. juli) Helge Hognestad som prest. Han hadde i 1984 nedlagt sitt presteembete etter kirkens ønske.

«Dingstadsaken» handlet om etiske spørsmåls kirkelige status. «Hognestadsaken» handlet om sentrale dogmatiske spørsmål knyttet til antropologi og soteriologi. Hendelsene dette året er etter min mening symbolkraftige. Angrepene på den kristne etikken de seneste tiår blir nå trolig fulgt opp av

angrep på det kristne menneskesyn og proklamasjonen av Jesus som verdens frelser. Den svenske kirke har allerede bedt samene om tilgivelse for at den forkynte evangeliet for dem.² Sommeren 2002 pågikk en debatt om arvesynd og forsoning mellom Helge Hognestad og representanter for de teologiske fakulteter i Oslo.³ Kjetil Grandal, førsteamanuensis ved TF, tok omtrent samtidig i en avis-kronikk til orde for å oppheve kirkens lære om fortapelsen.⁴ Sommeren og høsten 2003 var det røster ved samme fakultet som tok et oppgjør med den lutherske arvesyndslære og dåpsforståelse.⁵

Vi værers altså et visst temaskifte i den kirkelige debatt. Angrepene på den kristne moralen har gått i hånd med fragmenteringen av samfunnet. Angrepene på frelseseksklusivitet kan ses som utmeislingen av en ny enhet. Er

det imidlertid tegn som tyder på at det ved siden av fragmenteringen av samfunnet i små enheter er i ferd med å vokse frem en ny enhetskultur?

Enkelte sosiologer taler om at Europa står på terskelen til et «monokulturelt» samfunn. I et «*plurikulturelt*» samfunn eksisterer kulturer side om side i forskjellige regioner. Pluri- eller multikulturalismen innebærer ikke en synkretistisk monokultur, en 'melting pot', men en situasjon hvor kulturer sameksisterer uten å ødelegge hverandre eller forenes.⁶ I et monokulturelt samfunn er derimot mangfoldet smeltet sammen til en enhet. Monokulturalismen kan sies å være forberedt ved den globaliserte kulturen.⁷

Forbudet mot den muslimske hodebekledning for kvinner, *hijab*, i Frankrike underbygges etter min mening dette.⁸ Også i Norge har dette spørsmålet blitt reist.⁹ Alle religiøse symboler skal etter enkeltes mening unngås i skolen. Det er ikke utenkelig at dette vil bli utvidet til hele det offentlige rom. Da vil Vestens og de autoritære regimers praksis nærme seg hverandre. Om premissene dog er forskjellige. I Malaysia for eksempel er synliggjøring av kristne tro i det offentlige rom forbudt.¹⁰

Samtidig som tanken om verdens og religionens enhet har fremgang, øker den religiøse forfølgelse i verden; dette er et interessant paradoks. Hver tredje verdensborger rammes av religiøs diskriminering. Undersøkelser viser at kristne er mest utsatt. Anslagsvis 200 mill. kristne forfølges i dag på forskjellige måter.¹¹

Jeg tenker meg at små grupper som kan raskt oppløses eller reorganiseres, blir kirkelig eksistensform i møte med tiltagende krav til statlig styring av det indre liv i kirkene. Det er en mulig strategi overfor monokulturalismen.

Er det også tegn til en organisatorisk oppbygning over denne enhetskultur? Jeg mener at dette er tilfelle. Selv om det statsreligiøse systemet i Europa har blitt bygd ned, knyttes det nå både i Vest-Europa og i Russland bånd mellom verdslig og kirkelig makt.

Kirkene søker å gjøre seg gjeldende overfor EU-administrasjonen. De fører en europapolitikk. Den katolske kirke er ved *Rådet for de 34 katolske bispekonferanser i Europa* (CCEE) svært aktiv overfor EU. Men også de øvrige store kir-

kene fører en europapolitikk gjennom sitt organ KEK. Kirkenes europaeengasjement var særlig intensivt i forbindelse med utarbeidelsen av *det europeiske charter*. I år 2000 kom det til en heftig polemikk. Det stod på mange måter mellom Frankrike som tradisjonelt fører en strengt ikke-religiøs linje og resten. Frankrike krevde at man i innledningen om fundamentale rettigheter tok bort enhver henvisning til «kulturell, humanistisk og religiøs arv». Kirkene reagerte sterkt, men møtet i Nice i desember 2000 fastslo til slutt uttrykket «åndelig og moralsk arv». Særlig interessant er det å legge merke til at CCEE krever at «påkallelse av Guds navn» skal stå først i den kommende europeiske konstitusjon slik som i Tyskland, Irland og Hellas. I Polen nevner grunnloven «dem som tror på Gud og dem som ikke deler denne tro».

EU ser også ut til å ønske et forhold til kirkene. Det kirkelige nærværet i Bruxelles er sterkt. Her skjer det en utstrakt kirkelig lobbyvirksomhet. Jacques Delors (f. 1925, leder for Kommisjonen 1985–95) skal ikke ha vært motvillig til kirkelig lobbyvirksomhet overfor Kommisjonen. Dette har fortsatt under Jacques Santer (f. 1937, leder for Kommisjonen 1995–99) og Romano Prodi (f. 1939, leder for Kommisjonen fra 1999). Det er også flere bånd til Parlamentet og Rådet, men disse er mindre formelle. Religiøse grupper konsulteres ved lovgivning.¹² Det blir viktig å følge EUs religionspolitikk da unionen som ved opptagelsen av østeuropeiske land samt Malta og Kypros 1. mai 2004 (vedtatt 14. des. 2002) blir alleuropeisk, viser tegn til å ville handle mer som en stat i fremtiden. Spørsmålet reises nå om en europeisk president. «Det er nødvendig med en Europa-president som har makt,» uttalte en fransk politiker.¹³ Dette er også den tyske utenriksministeren, Fischers oppfatning. Man tenker seg at han i fullmakt ligger mellom den tyske og franske presidenten.

Vi ser dette også i Russland. Det er kommet i gang et samarbeid mellom den ortodokse kirke og den russiske staten. Vladimir Putin sa ved Patriark Aleksej IIs gjeninnsettelse: «Ikke bare rekonstruerer vi de revne kirker. Hva vi gjenoppbygger er kirkens tradisjonelle plass som nøkkelfaktor for stabilitet og forening av

russere rundt felles prioriteringer.»¹⁴ Andre steder i det tidligere Sovjetsamveldet ser vi en allianse av staten, islam og den ortodokse kirke. Den nye religionsloven i Russland har strammet til grepet for andre kirker, men det er den ortodokse kirke som skaper flest problemer.¹⁵ Særlig oppsikt har den nye religionsloven i Hviterussland vakt, Europas siste kommuniststat. 2. oktober 2002 vedtok nasjonalforsamlingen etter mye lobbyvirksomhet fra den ortodokse kirke, bestemmelser som krever minst 20 voksne pr. menighet og minst 10 menigheter på landsplan hvorav en registrert siden 1982, for registrering.¹⁶ Den 16. november ble loven underskrevet av presidenten, og den er satt ut i livet.¹⁷ Ropet fra Øst kunne i 2002 fortelle at situasjonen for protestantiske grupper blir stadig hardere i Usbekistan. 8. mai 2002 hadde den offisielle avisen, *Pravda Vostoka*, et intervju med lederen for den ortodokse kirke i Sentralasia, metropolit Vladimir som tok sterkt til orde mot at man skulle få spre protestantisk tro i Usbekistan.¹⁸

Et sekulært klima og skille mellom religion og statsmakt forhindrer altså ikke at det jobbes «opp mot» statene og den nye verdslige institusjon, Den europeiske union.

Statenes holdning til islam kan være en indikator på religionspolitikken som kommer. Her er det visse tegn til ønske om kontroll. I Frankrike vil staten ha mer kontakt med de islamske gruppene. Og det blir kanskje en konkurranse mellom flere typer islam om å bli den autoriserte (f. eks. den liberale marokkanke og den mer fundamentalistiske algeriske).¹⁹

Postmodernismen hyller mangfold. Gjennomført er den når dette er et mangfold i en gitt enhet. Autoritært sier postmodernismen da at enheten og mangfoldet ikke motsier hverandre.

Å overleve som kristen

Hvordan blir det å være kristen i et monokulturelt samfunn? Her vil jeg ta utgangspunkt i en religions sosiologisk observasjon som hevder at troen i dag hos enkelte troende har en tendens til å bli en avgrenset del av personens liv og identitet.²⁰

Selv om troen ikke bygger på gjerninger, manifesterer troen seg i gjerningene. De kristne er «de som holder seg til Guds bud og troen»

Jesus» (Apoc. 14, 12). Etikkk og tro karakteriserer en kristen. Peter trøster de kristne som blir forfulgt: «Vær ikke redde for dem, og la dere ikke skremme, men hold Kristus hellig som Herre i hjertet!» (1. Pet. 3, 14f). I oldtidens romerske rike var 'Caesar dominus' den obligatoriske trosbekjennelse som hadde en inkluderende funksjon i samfunnet. Johannes åpenbaring som er skrevet under Diokletians keiserdømme (81–96 e. Kr.), taler faktisk om et passord for samfunnsdeltagelse. Det er tallet 666 (Apoc. 13, 7), tallverdien av navnet Nero. Den endegyldige bekjennelse, også fra Kristi fiender, skal være «Jesus Kristus er Herre» – *Kyrios Iesous Christos* (Fil. 2, 11). I kristningstiden i tidlig middelalder var kristning skifte av herredømme. Det synes nå ved årtusenskiftet å ha blitt satt fokus på det faktum at Kristus er *Herre*.²¹ Nå er spørsmålet: skal han ha ubetinget autoritet over de troende og over sin kirke? Eller har han bare å «levere»? Det er den lydige som kan tro, sier Bonhoeffer.²² Troen innebærer for Bonhoeffer en lydighet overfor Gud. Derfor er også etikkk å komme forbi spørrestadiet. Først den lydige gjerning innebærer «alvor».²³ Guds plan er ifølge Paulus å føre alle folkeslag «til lydighet og tro» (Rom. 16, 26).

På grunn av de kompromisser Den norske kirke det siste tiåret har gjort (*homofili ikke optimalt, men ikke vesentlig for troslivet*)²⁴ frykter jeg splittede kristne personligheter og et frafall fra kristen tro. En tradisjonelt troende må i en slik kirke aspirere «nedover» for å være konform med kirken. Med en viss spenning mellom identitet og den status denne har, kan en distansering eller nedprioritering av den kristne identiteten bli resultatet. Mennesker har en tendens til å tilpasse seg omgivelsene. En kristen kan ikke leve med at kirken ikke er mer enn ham selv. Må man jenke troen for å tilpasse seg den sekulariserte kirken, er troen under angrep innenfra og i tilbakegang. En negativ dynamikk har satt inn.

Blir det kristne fellesskapet tettere og mer forpliktende, kan det på den andre siden bli lettere å bevare troen.²⁵ Blir man tidligere stigmatisert, kan man lettere bli fastholdt.²⁶ Dette er alvor for unge som ikke har kristen oppbaking hjemme fra. Det står gjerne en kamp om troen i 13–14 års alder og senere når man er

18–20 (russefeiring osv.) Bevaringen av troen hos ungdommer fra hjem med lav religiøs aktivitet er kritisk.²⁷

Guds bud «er ikke tunge,» sier Johannes (1. Joh. 5, 3). Å overholde Guds bud har ikke bare med lydhighet å gjøre. De beskriver og former et liv som er godt. Men dette forutsetter et sosialt fellesskap som troen og etikken kan leves ut innen, slik at et kristent etisk mønster ikke bare skaper trøbbel for et menneske og gjør ham a-sosial. Budene gir adgang til en kontekst hvor Guds vilje begynnende og i svakhet blir realisert, den kristne kirke. Man kommer inn i en sammenheng hvor et kristent livsmønster er relevant og gir uttelling. Det gir en viss status.

Et tettere kristent fellesskap vil motvirke trosforlis og trigge et forsøksvis hellig liv. Motstand og ghettoisering vil trolig bidra til dette. I oldkirken begrenset de kristne sin samsfunnsdeltagelse. Visse yrker kunne de ikke ha. Hippolyt ber dem som utøvde disse yrkene og ble kristne om å slutte, i nødsfall utøve yrket på en kristen måte. Skulptører blir bedt om å ikke lave avgudsbilder. En lærer får høre at «det er bra om han slutter, men om han ikke har noe håndverk, kan han få fortsette».²⁸

Om kanskje må kirken presses inn i en slik nisje for at hellig liv i opposisjon til verden og til tilstrekkelig ly for den skal være mulig.

Noter

- 1 *Tunsberg-saken. Uttalelse fra Den norske kirkes lærenemnd i sak reist av Tunsberg biskop vedrørende protesten i Larvik. Asle Dingstad, 14. mars 2000*, Oslo: Kirkerådet.
- 2 «Kirken har bedt samene om tilgivelse for at deres gamle religion ble forsøkt utryddet og har bevilget 350.000 kroner til et prosjekt der gamle religiøse symboler skal gjenskapes.» *VL* 17. jan. 2002. Men også i vår tid tilintetgjør mange konvertitter til kristendommen sine gamle gudebilder og kultiske redskaper. Dette må skilles fra urettmessig kritikk og ødeleggelse av kulturuttrykk i kjølvann av kristning. Det foregår for tiden en debatt om joik. Se Stig Arne Somby, «Kirken og joik» i *VL* 17. des. 2003 og Tore Johnsen, «En prests bekjennelse» i *VL* 6. jan. 2004.
- 3 Helge Hognestad, «Religiøsitet ved et tidsskille, *Aftenposten* 16. juni 2002 (bygger på hans artikkel i *Alternativt nettverk* 3/2002); Halvor Nordhaug, «Kirken, Bibelen og religiøse erfaringer», ibid. 22. juni 2002.
- 4 Kjetil Grandahl, «Guds helvete?» ibid. 13. aug. 2002.
- 5 Ibid. 12. aug. 2002. Kjetil Grandahl har utviklet ledelse spørsmålet grundig i sin doktoravhandling, *En kjærlighet med rom for alle? Apokatastasistanken i lys av gudsbildet med henblikk på moderne protestantisk teologi*, Oslo 2000. Denne debatten får en eksegetisk dimensjon ved spørsmålet om hvordan grunntekstens ord 'gehenna' skal oversettes, jfr. Jacob Jervells nye bibeloversettelse, ibid. 4. og 5. aug. 2002. Per Lønning fulgte opp i en kronikk i samme avis 15. sept. 2002, «Helvete over og ut, og hva så?» hvor han hevder at tanken om helvete er norrøn hedenskap. Magnus Rindal påpekte at det norrøne helvete snarere var påvirket av kristendommen, «Da dødsriket var mørkt og kaldt» ibid. 26. sept. 2002.
- 6 Se for eksempel *VL* 1. juli 2003.
- 7 Gabriel Fragnière, «Multiculturalisme et respect mutuel», *Futuribles* 278 (sept. 2002): 35–48.
- 8 «Et framtrede trekk ved vår tid er at vi i stadig større grad påvirkes av de samme økonomiske, politiske og kulturelle utviklingstrekkene uansett hvor vi befinner oss i verden.» Erik F. Øverland (red.), *Norge 2030. Fem scenarier om offentlig sektors framtid*, Oslo 2000: 42.
- 9 Forbudet ble godkjent av den franske regjering 28. jan. 2004, se *Aftenposten* 29. jan. 2004, og gikk gjennom med overveldende flertall i nasjonalforsamlingen 9. febr. Behandling i senatet og endelig behandling i nasjonalforsamlingen gjenstår, men det regnes som formaliteter. Se *Aftenposten* 10. febr. 2004.
- 10 Demonstrasjoner i Frankrike, men også i Oslo lørd. 17. jan. 2004. Se <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article.jhtml?articleID=711055> [lesedato: 27. jan. 2004]
- 11 *UT* 4/2003: 37.
- 12 Iflg. Senter for religionsfrihet i Washington og forsker Paul Marshall, se *VL* 5. juni 2002.
- 13 En kortfattet innføring i kirkenes forhold til EU gir et intervju med Jérôme Vignon, tidligere EU-ansvarlig for kontakt med kirken og medarbeider av Jacques Delors, «Donner une âme à l'Europe», *Actualité des religions* 44 (des. 2002): 60f.
- 14 *Le Monde* 4. des. 2002.
- 15 *Fast Grunn* 1/2001: 36.
- 16 *Ropet fra Øst* 5/1998.
- 17 Ibid. 6/2002.
- 18 Opplyst meg av *Norsk misjon i øst* 2. des. 2002. Jfr. også Reidar Kristiansen, «Troskontroll skjerpet i Hviterussland», *VL* 30. nov. 2002. President Alexandr Lukashenko signerte den nye loven 31. okt. En uke senere trådte den i kraft. «Den russisk-ortodokse kirke, som er en solid støttespiller til den sittende presidenten, skal ifølge The New

- York Times ha deltatt i utformingen av den nye religionloven. Staten har i dag godkjent totalt 26 ulike trossamfunn. EU har slått fast at loven bryter med religionsfriheten. Lovgiverne sier på sin side at den russisk-ortodokse tro er så tett sammenvevd med den hviterussiske kultur 'at staten er forpliktet til å beskytte dens ledende rolle fra farlige sekter.»
- 19 *Ropet fra Øst* 4/2002. Se også ibid. 3/1998 (Turkmenistan, Kirgisistan, Russland).
- 20 *Le Figaro* 4. juni 2002.
- 21 «Pour l'individu, soumis alors à des influences multiples, la religion n'est plus (ou rarement) l'englobant ultime. Elle est devenue une carte identitaire parmi d'autres.» Gérard Donnadieu, «Vers un marche du religieux?» *Futuribles*, 260 (jan. 2001): 9.
- 22 Eksempler: «Dominus Iesus» fra år 2000 (www.katolsk.no/nyheter/spesial/di.htm) og teksten: www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20000806_dominus-iesus_en.html), innholdet i Timoteusmanifestet (www.timoteus.no) og i manifestet fra Bekjennelseskonferensen i Bergen, «Jesus Kristus er Herre. Teologisk erklæring og bekjennelse» (www.fbb.nu), begge fra høsten 2001 [lesedato: 27. nov. 2002]
- 23 *Nachfolge*, *DBW* 4: 58. Jfr. også 55f.
- 24 Ibid. 62f og 67.
- 25 6. april 1995 uttalte biskopene seg splittet, men avdramatiserte denne splittelsen i et felles etterord: «Debatten og uenigheten har ikke svekket den respekt vi har for hverandre. Vi vil fortsatt stå i det tjenestefellesskap vi deler som biskoper i den samme kirke. Det er vårt klare ønske at denne saken ikke får splitte kirken.» *Sak BM 2/1995 Homofiliutredningen: «Homofile i kirken»*. Se http://www.kirken.no/Besluttende_organer/nyhetDet.cfm?pNyhetId=181&pNyhetKat=2&pVe
- dtakId=63 [lesedato: 25. jan. 2004]. 8. okt. 1997 behandlet Bispemøtet *Sak BM 14/1997 Sjelesorg og homofili* og *Sak BM 15/1997 Kirkens enhet og troens fundament*. Biskopene mente homofili vedrørte viktige teologiske spørsmål, men ikke truet enheten i kirken (pkt. 3). Man nøyde seg med å forutsette ens forvaltning av kirkelige ordninger (pkt. 4). Det konkluderes ikke med hensyn til det etiske spørsmålet, men forutsettes «lojalitet» mot den offisielle kirkelige politikk (pkt. 7). Det åpnes også for lokal variasjon (pkt. 8). http://www.kirken.no/Besluttende_organer/nyhetDet.cfm?pNyhetId=46&pNyhetKat=2&pVedtakId=34 [lesedato: 25. jan. 2004]
- 26 Til en lignende tankegang, se Sandnes: 184f.
- 27 Ett av argumentene til den nevnte Mat_j z Janova (se første del av essayet, note 33) for hyppig lek kommunion var at nattverden på grunn av den sakramentale disiplin holdt kommunikantene fast i et rett kristent liv. Se *Reg. vet. et novi test.* I. IV, art. VIII, c. 8: «*Quociens etenim christianus vult accedere ad corpus Christi, tociens necesse habet ad se ipsum redire et suam vitam et conscienciam iudicare et cum veritate concordare et omnibus inimicis culpas eorum condonare.*» Kybal b. V, Praha 1926: 348. I Praha var det i annen halvdel av 1300-tallet et kristent lekfellesskap av tidligere prostituerte kvinner. Her kommuniserte man daglig. Mat_j hevder at opphør av hyppig kommunion ville drive dem tilbake i syndig liv, ibid. art. V, c. 8, Kybal b. 5: 152 og 155.
- 28 Sigmund Harbo, *Barnomserfaringer og voksentro. En religionspsykologisk undersøkelse av forholdet mellom tidlig påvirkning og seinere holdning til religion*, Stavanger 1987. Se for eksempel s. 306 og 319.
- 29 *Ap. trad.* 16.

Sort som liturgisk farge

AV JØRUND MIDTTUN, STUDIEREKTOR LITURGISK SENTER

Det har oppstått en liten refleksjon om bruk av sort som liturgisk farge her i bladet (LK 22/03 og 3/04), og den er ett av flere tegn på at denne femte liturgiske fargen fortsatt lever et litt trengt liv i utkanten av Den norske kirkes liturgiske bevissthet. Nemnd for gudstjenesteliv behandlet i sitt siste møte en søknad om å få bruke sort stola, og man vedtok da å holde fast på det som har vært kirkens regelverk siden 1969, med fire liturgiske farger. På bakgrunn av det nye arbeidet med revisjon av høyemessen er det likevel klart at et slikt vedtak må bli foreløpig. Tiden har løpt fra en for rigid regelstyring, enten det gjelder utforming av liturgiske ledd eller bruk av liturgiske farger og -fargenyanser. Men dette skaper behov for en større grad av bevissthet og refleksjonsnivå hos den enkelte. Jeg oppfatter de foregående innspill som viktige bidrag i den sammenheng, og ønsker her å gi mitt:

Det er ingen tvil om at bruken av sort har en meget lang tradisjon i kirken. I antikken var dette på grunn av fremstillingsmåten den kostbareste fargen, og ble følgelig brukt ved særlig høytidelige anledninger. Da man fikk et mer aktivt forhold til en symbolsk bruk av liturgiske farger (Hvordan fargene symbolsk skulle forstås ble første gang formelt fastlagt av pave Innocent III, pave fra 1198–1216), fortsatte sort å være i bruk, særlig i forbindelse med sorg og død. Men som Per Lønning ganske riktig (men tydeligvis med en viss beklagelse) påpeker, har sort de siste tiårene fått en stadig mer marginal betydning. Lønning reflekterer imidlertid i liten grad over hvorfor det er blitt slik. Dette er jo en utvikling som har gått i takt med en liturgisk fornyelse, og dermed en grundig gjennomtenkning av hva liturgien, derunder fargene, representerer.

Derfor anbefalte bl.a. Vatikankonsilet at man sluttet å bruke sort, selv om fargen ikke ble forbudt. For hva symboliserer egentlig sort liturgisk? Vi har jo lært at hverken sort eller hvitt er farger i egentlig forstand. Hvitt er alle farger, dvs selve lyset som reflekteres. Sort er det motsatte, det er mørke, fravær av lys. Dermed er det logisk at kirken har hvit som sin grunnleggende liturgiske farge. Den peker på Kristus som lyset. Sort blir motsatsen, det vi som kirke kommer fra, døden, verdens mørke, fravær av Gud og av Kristus, den store intet-het. Ut fra dette er det mulig å tenke seg sort brukt på ett punkt i kirkeåret, nemlig på Langfredag. I den grad det finnes noen norsk tradisjon for bruk av sort er den også knyttet eksplisitt til denne dagen. (At man som Lønning bringer inn samarien i denne sammenheng er derimot helt irrelevant. Samarien er ikke et liturgisk plagg). En slik bruk understreker også det helt spesielle ved denne dagen. Selv er jeg likevel ikke overbevist om at sort er rett her heller. Som kirke er vi aldri helt uten håp og lys, ikke en gang på Langfredag. I romersk-katolsk og anglikansk sammenheng er man denne dagen gått over fra å bruke sort/fiolett til rødt.

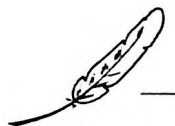
Derimot er jeg ikke i tvil om at det må bli feil å bruke sort i forbindelse med gravferd. At sort er dødens farge blir naturlig ut fra det ovenstående, men inn i denne situasjonen preget av død og livets nederlag, taler kirken med et budskap om håp. Det blir derfor etter min mening en misforstått solidaritet med de sørgende om presten skal gå med sort stola, og en bremse for det budskapet presten er satt til å formidle: Uansett hvor mørk situasjonen er, så er vi ikke uten håp i verden. Nå kan det nok hevdes, selv om jeg selv altså ikke er enig i det,

at det finnes situasjoner i menneskers liv som er så nattsvarte at det ville være en lettelse å oppleve at også kirken tar dette på alvor. Men da gjenstår likevel spørsmålet om når situasjonen er så dramatisk at den så å si «kvalifiserer» til bruk av sort. Det ville være uheldig og forvirrende om sort ble brukt ved noen gravferder, men ikke alle.

Hvilken farge vil det da være naturlig å bruke? Den tradisjonelle, også hos oss, er fiolett. Det er ikke så langt fra faste/advent som Kjell Bjørka vil ha det til. Disse kirkeårstidene er preget av forberedelse, men også bot/selvbesinnelse. Og det er jo nettopp det gravferdsritualet tradisjonelt har villet formidle i vår tradisjon. Gravferden skulle også være en

anledning for forberedelse og selvbesinnelse – nemlig i forhold til ens egen død. Med den siste revisjonen av gravferdsordningen er dette noe endret. Både overgivelsesaspektet og håpsdimensjonen er sterkere tilstede. Hvis en da skulle tenke en alternativ farge måtte det være hvit. Den representerer håpet som ligger i Kristi oppstandelse, i møtet med vår egen død, og i den gjemmes også gleden vi som kristne kan ha over dette håpet om evig liv hos Gud. Internasjonalt er da også hvit tatt i bruk som liturgisk farge ved gravferd. En del vil vel likevel reagere på en såpass radikal omtolkning, og da fungerer fiolett fortsatt godt, eller man kunne avsvkke det hele ved i større grad å følge kirkeåret. Bare ikke sort!

FRA BOKFRONTEN

En kjærlighetserklæring til folkekirken

Lars Johan Danbolt og Hans Stifoss Hansen
Hvermann og Gud
 Om religiøst liv i folkekirken
 Verbum forlag, 2003

Denne boka er et sterkt forsvar for dagens folkekirke. Den vil være et «utgangspunkt for videre refleksjon over måter å være kristen på i spennet mellom begreper som 'personlig kristen' og vanlig rellis'». Lars Johan Danbolt og Hans Stifoss Hansen, henholdsvis fengselsprest og praktikumslærer med hver sin doktorgrad, skildrer folkekirken som et romslig prosjekt med plass for mange ulike fromhetstyper og grader av involvering. I et leservennlig språk som veksler mellom små fortellingsbiter og refleksjon, presenteres vi for temakretser som statskirke og folkekirke, religion og ritualer, gudstjenestens oppbygning og ulike former for trosliv innen folkekirken.

Folkekirken er utvilsomt verd en bok. Men det er et svært omfattende felt som beskrives

på litt under 100 sider, og derfor blir det ofte mange generelle antydninger og kjappe konklusjoner. Boka er da heller ikke skrevet for fagkolleger. Den vil være populærfaglig, og er åpenbart siktet inn mot den «Hvermann» som tittelen omtaler. Hvorvidt særlig mange «Hvermenn» faktisk også leser boka, er jeg imidlertid usikker på. Så populær er den ikke.

Statskirke og folkekirke

Første hovedkapittel handler om statskirke og folkekirke. Forfatterne er velvillige til begge deler. Det er greit nok. Men dette blir en noe for hastig gjennomgang av vanskelige tema. Det er eksempelvis galt å hevde at Stortinget «tidligere var kirkens øverste organ», når dette etter Grunnloven vitterlig er Kongen (eventuelt Kongens råd: regjeringen), og har vært så siden 1814. Rett nok er forholdet mellom Stortinget og regjeringen et annet etter 1884, men Stortinget har likevel aldri hatt rollen som kirkestyre. Den slags unøyaktigheter er likevel

ikke så alvorlig. Det blir etter min mening verre når forfatterne slår fast at kirken utgjøres av dens dømte medlemmer, for så derav å trekke den slutning at Stortinget gjerne kan anses som «mer representativt enn dagens Kirkemøte!» Her går man aldeles for fort fra premiss til konklusjon. Jeg savner noen helt grunnleggende prinsipielle betraktninger om forskjellen mellom statsstyre og kirkestyre i et moderne og pluralistisk samfunn.

Når det gjelder begrepet «folkekirke», så legger boka ikke først og fremst en rent sosiologisk og kvantitativ, men en teologisk og kvalitativ forståelse til grunn. Til forskjell fra «foreningskirken» der enhet forutsetter enighet, er folkekirken «en kirke som er opptatt av å formidle evangeliet til det folket som den hører til i». Folkekirken preges av å være åpen for alle. Den har et engasjement for befolkningen og er definert av evangeliet. Her sier forfatterne mye godt og inkluderende. Det er lite å være uenig i. Men så er da også fokus ikke særlig skarpstilt. Det blir unektelig et enkelt prosjekt å heie fram folkekirken når eneste rival er den klamme «foreningskirken». Dersom man hadde gått noe lenger inn i drøftelsen av forholdet mellom trosfellesskapet og folkekirken, ville dette blitt mer interessant – også for «Hvermann» vil jeg tro.

Religion og ritualer

Forfatterne velger å ikke gå særlig inn på kristentroens innhold, men fokuserer på «religionens funksjon» og dermed på kirkens rituelle liv. Med god innlevelse skildres hvordan de kirkelige handlinger er med på å skape tilhørighet, mening og sammenheng i folks liv. Slik bidrar religion til at livet kan mestres.

Er ritualer overflatiske? Bokas svar er et rundende nei. Med rette slås det fast at ritualer bidrar til livstolkning og sammenheng. Men kan folk likevel forholde seg til disse på en overflatisk måte, slik mange av folkekirkens kritikere både innenfor og utenfor kirken hevder? Forfatterne aviser dette nærmest i moralsk indignasjon: «Dette er en holdning som viser folk lite tillit». Til støtte for sitt syn argumenterer de med den høye oppslutningen om de kirkelige handlinger og med undersøkelser som viser at folk opplever ritualene som viktige og meningsfylte. Men spørsmålet

gjennstår: Kan det forhold at folk subjektivt opplever ritualene som meningsfulle, begrunne at det virkelig er en *kristen* livstolkning som her kommer til uttrykk?

Danbolt og Stifoss Hansen innrømmer at det finnes studier som viser at «livstolkningen til mange av kirkens medlemmer har en form som ikke er helt lik kirkens på alle felter.» Men den smule uro som dette kunne medføre, dempes ved å vise til at ritualer «er dynamiske og sier ulike ting til ulike mennesker i ulike situasjoner». Etter min vurdering får dette preg av skjønning i møte med undersøkelser som viser at store deler av kirkens medlemsmasse oppgir at de ikke regner seg som kristne og ikke tror på Gud. Det blir da idylliserende å nøye seg med å si at deres livstolkning «ikke er helt lik kirkens på alle felter».

Jeg vil gjerne være med og tale positivt om folkekirken. Men da må vi se virkeligheten i øynene, ta dagens menneskers faktiske religiøsitet på alvor og ikke tolke alt inn i vårt kristne revir. En ukritisk idyllisering av forholdene gjør det vanskelig å utvikle en god kirkelig strategi for fremtiden.

Personlig kristen eller «vanlig relløs»

Det avsluttende hovedkapittel beskriver tre trosformer innen dagens folkekirke. Man tar utgangspunkt i kirkerommets tre sentrale steder: Alteret, prekestolen og døpefonten, og beskriver tre typer kristentro: De prekenkristne har gjerne røtter i organisasjonene og en selvforståelse som «troens folk». De nattverdskristne har sans for katolsk tradisjon, verdsetter symboler og liturgi, og beveger seg mer langs akse liv-død enn synd-nåde. De dåpskristne integreres i kirken gjennom tangering og berøring, mer enn ved regelmessig deltakelse. Selv om aktiviteten er lav, kan kirken likevel være viktige for disse ved at den gir tilhørighet og sammenheng.

Danbolt og Stifoss Hansen skriver meget sympatisk om alle disse tre ulike gruppene. De biografiske skissene som leveres er preget av innlevelse og varme. Forfatterne er oppriktig glade i menneskene som lever innenfor alle disse trosformene og i den folkekirken som rommer dem.

Bokas bærende anliggende er å fremme folkekirken og dens mangfold. Det er på mange

måter et ærbart foretak. Prosjektet hadde likevel vært mer troverdig hvis man i større grad hadde våget å innse og reflektere over hvor radikalt pluralismen faktisk arter seg innenfor folkekirken.

Halvor Nordhaug

Berit Okkenhaug:

Når jeg ser ditt ansikt

– innføring i kristen sjelesorg.

Verbum Forlag 2003

Det er flott at det er kommet en innføring i sjelesorg for vår tid. Tidene forandrer seg fort, og innsteget i forhold til sjelesorgen med det. Berit Okkenhaug har skrevet en bok som gir en god oversikt og mange tanker for videre arbeid for en som driver med sjelesorg eller vil sette seg inn i fagfeltet.

Boken er delt i tre deler. Første del handler om sjelesorgens egenart. Hva er sjelesorg og hvordan innholdsbestemmes den? Okkenhaug belyser dette ut fra historisk perspektiv, aktuelt perspektiv, og trinitarisk perspektiv.

Den andre delen handler om sjelesorgsamtalens ulike elementer. Boken tar for seg både konfidenten og sjelesørgeren og «mellomrommets virkelighet». Hun beskriver hvordan menneskesynet en sjelesørger har får betydning for hvordan vi møter konfidenten. Dessuten betoner hun viktigheten av at sjelesørgeren jobber med egen kunnskap og erfaring, selvinnsett og veiledning. Etisk veiledning i sjelesorgen, sjelesorgen i møte med kultur og miljø, religionspsykologi og forhold til psykiatrisk behandling er andre emner som blir tatt opp. I denne delen behandles også sjelesorgens kontekst med tanke på de sosiale og kulturelle sammenhenger der konfident og sjelesørger og konfident lever sine liv, og fagdisipliner som grenser opp mot sjelesorgen.

Den tredje delen handler om noen sjelesørgeriske utfordringer i vår tid; Tomhet, ensomhet og kjedsomhet, om produktivitet og konsum, om konflikter og relasjonsproblematikk og om åndelig usikkerhet og lengsel. Til slutt behandler forfatteren kortfattet noen konkrete sjelesørgeriske problemstillinger og livsspør-

mål en ofte møter i sjelesorgen: Troen og troens vekst; om lidelse, mening og det ondes problem; skyld og skam; død og sorg; livsmot og glede; og håp og forventning.

Okkenhaug ser sjelesorgen tett linket opp mot kirkens fellesskap. «... at sjelesorgen prinsipielt er og blir en del av kirkens tjeneste og ikke kan ses isolert fra denne, er en grunnholdning i denne boken.» (s.113) Hun tenker at sjelesorgen har omsorg for hele den menneskelige livsvirkelighet. Det vil ikke være noen temaer som prinsipielt ikke hører til i det sjelesørgeriske rom. (s.38) Hun understreker at noe av sjelesorgens egenart er troen på at Gud er til stede i den sjelesørgeriske samtale. «Troen på Guds-nærværet gjør at dialogen kalles en «trialog». (s. 40)» Samtidig skriver Okkenhaug at sjelesorgen må være induktiv, med utgangspunkt i den enkeltes erfaring. Og henter fram Emmausfortellingen der Jesus går et stykke vei sammen med sine disipler som en eksempelfortelling for sjelesorgen.

Boken gir brede overblikk, og favner mye. Slik er den et insitament til videre sjelesorgfaglig arbeid. Den bærer preg av forfatterens lange erfaring som sjelesørger, og fungerer bra som en oversikt som gir mange forslag til litteratur og temakretser å arbeide videre med.

At boken favner så mye, er både en styrke og en svakhet. Styrken er at her er mange innspill til videre tenkning, og mye litteratur å gå videre på. Dette er nyttig for alle som vil lese og lære mer. Svakheten ligger i at boken ikke gir anledning til å gå særlig i dybden på temaene (med nødvendighet). Bl.a. blir bokens historiske riss vel kort.

Okkenhaug sier selv at hun har ønsket å skrive en bok som skal være en praktisk håndbok som skal gi en oversikt over området, og at hun ønsker boken skal være en appetittvekker, og det har hun lyktes med.

Forfatteren uttrykker også eksplisitt kvinneperspektiver på sjelesorgen, og det er bra å få en fagbok som gjør det såpass tydelig. Jeg synes hennes oversikt over sjelesørgeriske miljøer i Norge var en nyttig påminnelse om i hvor mange miljøer sjelesorg arbeides med både i praksis og faglig. Konklusjon: En nyttig bok for de som vil arbeid mer med faget sjelesorg!

Hilde Marie Aarflot

Studentprest ved Menighetsfakultetet

SØNDAGSTEKSTEN

Siv Rindal, Brita Hardeberg, Thorbjørn Holt og Øystein I. Larsen

Pinsedag

30. mai 2004

Prekatekst: Joh 14, 15–21

Joel 3,1–2; Ef 2,17–22

Tanker og tekst:

Foreldreløse barn! Ikke vi! Nei, vår menighet lider da ikke under omsorgssvikt. Her er ingen sulteforede, mørkeredde, trøsteløse. Blikket sveiper benkeradene, ingen forlatthet fryser frost i spinkle hverdags håp. Ikke blant oss. Sannelig vi er ingen foreldreløse unger i drift, ingen vandrere fra livets undergrunnstasjon til livets gatehjørner, ingen værstinger på ufrivillig legd til storsamfunnets varmemstuer. Nei, vi er ikke hjemløse, ikke institusjonalsert. Vi lever da ikke våre hverdager bak en dør i livets korridor. Vi er da ganske vellykket, tilforlatelige og kontrollerte. omsorgssvikt? Eller? Eller? Er vi forlatt? Hvor er Gud? Hallo? Er det noen som ser meg? Kjenner meg, kan favne meg? Er det noen der? Er du, Gud i min verden i det hele tatt?

Som foreldreløse barn, – vi?

Vi, – en skinnhead i hverdagen, ropende taktfast etter lederen. Vi, – en kloakkboer i ganger under livs hastige paradegater, søkende varme der det damper. Vi, – avmagret, så sulten at livet aldri mer synes å gi mette. Vi, – skjendet, krenket så livet aldri mer skjelner smerte fra fryd.

Foreldreløse barn, vi? Nei. Nei, ikke vi.

Op det ikke fordi vi er så strømlinjeformede, men fordi himmelen er spent over hverdagen. For midt i alle mandager, onsdager, ved alle korsveier, på gravens forvitrede rand, i fødestuenes revnende smerte, i alle høytiders tvungne familieidyller, – er himmelen spent

over oss. Hver dag med en stemme som taler, hver dag med en hvisken i vinden (jfr. Joh 3,8), et drønn i stormen, et ord blant ordene.

Hver dag, ty, hør:

Talsmannen, himmelens ordfører på jord, setter hverdagens agenda så kjærlighetens kjedereaksjon gir våre liv – retning ved korsveiene, – antydning ved verdivalgene, – betydning i moralskillene.

Kjærlighetens kjedereaksjon, så vi vet at den som elsker, elskes og elskes (Jfr. Joh 14,21). Så vi vet at kjærlighet og bud for oss fra slekt til slekt. Et rom gjort i stand, et sted å være, et sted å leve, et sted å høre til (Jfr. Joh 14,2).

Foreldreløse barn, vi? Nei. Og det ikke fordi våre menigheter fungerer så godt, – vi har et hjem i Guds kirke på jord! Det er jo Pinte!

Tekstens tale:

Dagens tekst tar oss inn i den natt han ble forrådt, inn i disiplers motløshet, etterfølgeres oppløsthet, svikets timer, forrådelse og fornektelse. Tar oss inn i – forlattheten, angsten, tomheten, flukten. Tar oss inn i himmelordenens avskjedstale; Parakletens preludium. Ord fra høyestes herlighet hvisker trøst i uutgrunnelig mørke.

Joh kap. 13–19 lar oss være med Jesus de siste dagene i og rundt Jerusalem før påskemorgens lys på nytt bryter verdens natt.

Kap. 13–17 beskriver det nære fellesskap mellom Jesus og disiplene denne siste natten og gjengir Jesu trøst, oppmuntring, veiledning idet alt ser ut til å gå til grunne.

Kap. 14 (med en viss parallellitet i 15 og 16) blir en oppsummering av Jesu livs betydning og forklarer det som nå kommer til å skje, og

ikke minst, hvorfor Jesus må dø og gå til Faderen. Det verste som kan skje disiplene, å bli forlatt av Jesus, blir det beste for dem. For forlatheten er ikke ensbetydende med fullstendig separasjon, det vil fortsatt være et guddommelig nærvær i hverdagen, gjennom Parakleten, Talsmannen. For at så skal skje, må Jesus dø og gå til Faderen. Slik blir korsfestelsen en velsignelse (jfr. 16,7).

v. 15: Kjærlighet og bud. Joh lar ikke kjærligheten gå over i følelser og skjønn. Kjærligheten er uttrykt i moral og synlig lydighet. En gjensidighet i forholdet mellom Jesus og disipler, slik det også er i forholdet mellom Faderen og Sønnen. (Jfr. 15,10).

v. 16: En konsekvens av disiplenes kjærlighet til Jesus er lydighet i forhold til Jesu befaling. En annen vil være at Jesus for sin del vil skaffe dem Parakleten, Talsmannen – et vitne om Jesus, forklarer Jesu virke, virkeliggjør dommen, og nødvendigheten av å tro.

Ånden er gitt og sikrer kontinuerlig guddommelig nærvær er med disiplene.

v. 17: «sannhetens Ånd» brukes 3 x, (14,17; 15,26;16,13), som definisjon på Parakleten. Jesus selv er sannheten (14,6). Sannhetens Ånd vil lede disiplene til hele sannheten (16,13) ved å få dem til å huske hva Jesus sa og gjorde, hvem han er.

v. 18: Foreldreløse barn, eg. «farløse barn» også brukt om disipler uten leder. Disiplene skal ikke være overlatt til seg selv. Men hva betyr dette i hverdagen?

Vi hopper til:

v. 21: Kjærligheten er svaret! Vi merker oss igjen at lydighet er kjærlighetens varemerke. Skjønt Guds kjærlighet ikke er betinget av våre gjerninger, men preget av gjensidighet. Fader-Sønnen de troende. Fordi disiplene elsker hverandre blir det synlig at de hører med i Guds familie. Deres kjærlighet til Kristus og fellesskapet med han, betyr at Faderen elsker dem i ham. Som kristne er de gått inn i den gjensidighet av kjærlighet som forener Faderen og Sønnen. Denne kjærlighet uttrykkes i en Jesu selvmanifestering blant dem.

Tanker og dagen:

Pinse og årlig Dagsnytt-innslag: Bilkøer. Folkestrømmer på vei...til noe, – hytta, konfirmasjoner, arrangementer. Folkestrømmer på vei...

fra noe. Hverdager. Endeløse køer av stillestående folkevandringer. Et stilleben av vår tid. Rastløs stillstand; folk på vei til og fra. Noen henger med, noen går under, noen bryter ut. Noen drives videre mot hva? Folket alene i drift som foreldreløse barn?

Hvem bor jeg sammen med?

Hvor bor jeg?

Jobber jeg?

Pinse, folkestrømmer på vei gjennom høytiden. Fra noe til noe. Pinse et årlig familiebilde av oss på rastløs vei gjennom køen etter en rasteplass en stabbestein, noe som fyller livet med tilhørighet. En hytte, en konfirmasjon hos en fetter. Et sted å være, leve noen døgn, før alt kverner videre. Pinse, – også en historie om et folk på vandring gjennom sekler, rastløs på vei mot et hjem i hans kirke på jorden.

Det er pinse.

Dagens tale:

En prekendisposisjon over tema «Ingen omsorgssvikt».

1 – *Der det er Hellig And er det et hjem for de hjemløse.*

Jesus så aldri ned på noen, Han refset, irettesatte, ble harm, forundret, ble forrådt og fornekta. Men han så aldri ned på noen. Her aner vi dybdene i Gud, og vi aner hva Guds kjærlighet er. Ikke sentimental, ekskluderende, religiøse emosjoner, men himmelsk nærvær uttrykt i praktisk hverdag. Talsmannen er blant oss, himmelens ordfører, for å sette kjærlighetens dagsorden i hverdagen, så vi ikke skal være et folk i drift i måløs søken etter noe... Vi hører til – i kraft av Jesu ord og gjerning, i kraft av kirkens nådemidler, i kraft av Guds menneskesyn, – vi hører til i Guds husholdning.

2 – *Der det er Hellig And er det romslig i Guds storfamilie.*

Vi er ikke utlevert til omsorgssvikt. Vi er ikke bare jordevandrerer, men jordevandrerer med en himmel over hverdagen. Vi er ikke utlevert til et liv i utrygghet og rastløshet og saliggjakt i livets lykkeboder. Vi er ikke ungdommer i drift, voksne i oppbrudd, barn uten barndom – selv om vi kanskje faktisk er det, er vi det ikke overfor Gud.

For Faderen elsker oss gjennom sin Sønn, og gjennom sin Talsmann vil han at vi alltid skal høre ord om at nøkkelen er under matta og rommet ditt venter. I vår Fars hus er det ikke bare mange rom, men rom for de mange.

3 – *Der det er Hellig Ånd er det himmelsk standard i hverdagen.*

Den som elsker holder mine bud. Gud er ikke avhengig av våre gjerninger, men vil gjensidighet. Vi er skapt i hans bilde, og se! – et overmåte godt produkt av Gud Faders kreativitet!

Gud elsker verden høyt, og det vakte oppsikt at Jesus elsket den samme verden offentlig! Der han hevet røsten mot urett, gav oppreisning i moralsøksmål, sendte blødende, urene kvinner hjem til mann og nytt felleskap, tok småunger uten Pampers og Natusan inn til kroppen sin og der gav dem himmel på jord. Og det var grunn til å heve et par øyebryn over det faktum at han tok imot gaver fra prostituerte. Det vekker oppsikt i min lille hverdag også når bud og kjærlighet gir livet retning, – gjør det ikke?

4 – *Der det er Hellig Ånd er det kirke.*

Et sted å høre til...

Et sted å lytte til...

Et sted å tale ut...

Et sted å snakke sammen...

Et sted å være, et sted å ete, å drikke, å få vaska klær (purpurrødt blir hvitt), et sted å bli tatt på alvor, et sted å få beskjed, foranning, få kjærlighet. For Talsmannen tier aldri. Derfor stopper ikke den himmelske kjærlighets kjedereaksjon; den som elsker elskes og elskes. Og alle skal kunne se det hele er åpenbart – vi alle har et hjem i Guds kirke på jord, – vi alle har et stoppested, et tilhørighetens rom i tidens folkevandringskøer til og fra noe...
– for Gud ser ikke ned på noen av oss.
Det er pinse.

Optrykk fra LK nr. 9/1998

SIV RINDAL

2. pinsedag

31. mai 2004

Prekentekest: Joh 6, 44–47

Esek 11, 19–20 og Apgj. 2, 42–47

Pinse, en tradisjonsfattig høytid.

Pinse står svakt i folks bevissthet som kirkelig høytid. Derimot er det langhelg på tidligsommeren der mange prioriterer andre aktiviteter enn kirkegang. Folkelige tradisjoner og symboler knyttet til pinse er nesten fraværende. Et unntak er pinsebål-tradisjonen som jeg er blitt kjent med i Trøndelag. Jeg tror ikke trønderne tenker så mye på pinseunderet når de samles ved bålet, men tradisjonen er en flott fellesskapshandling i pinSENS ånd som bør bevares mens det ennå er mulig!

En ny kirkelig «tradisjon» tar utgangspunkt i pinse som kirkens fødselsdag, og bruker elementer fra fødselsdagsfeiring i familiegudstjenester og skolegudstjenester i pinsetiden (fødselsdagskake, boller og brus). Dette kan videreutvikles. Kanskje kan 2. pinsedag bli en dag for en happening: Fest, dans og leker for gammel og ung, på tvers av sosiale klasser? Kanskje en pinsefest i samarbeid med våre nye landsmenn, med inkluderende fellesskap, spleiselag og nye erfaringer? I Byåsen storprestegjeld har vi de siste årene hatt felles familiegudstjeneste i/ved (avhengig av været) vårt kapell i Bymarka denne dagen. Det er tatt godt imot.

Pinsens jødiske røtter

Pinse feires 50 dager etter påske. Slik var det allerede i jødisk tid. Jødisk pinse (sjavuot) har utgangspunkt i fest for førstegrøden av hvete-høsten, og nevnes i gjennomgangen av de tre store jødiske høytidene (2. Mos, 23,15, 2. Mos 34, 22, 3. Mos 23,15 o.a.). Høytiden ble med tiden mer en minnefest for de 10 bud gitt til Moses på Sinai. Gjennom ordene på steintavlene, og ved de utlegningene av disse, var Gud nærværende i Israel. Gjennom dem velsignet Gud fellesskapet. For en jøde var budene lykte og lys, og den som holdt budene er salig (Se f.eks. Salme 119, Ordsp. 6,20–23). Frafall fra Guds bud fører til ulykke for den enkelte og for folket, særlig kommer dette til uttrykk i profetlitteraturen.

Kristen pinse

Kristen pinsefeiring understreker at Gud er nær på en ny måte. Ikke gjennom bud på steintavler eller ord i bøker, men i Ånd og kraft. Ånden er Talsmannen, parakleten. Ordet betyr «en som er kalt til noens nød». Pinse er Guds omsorg for vennene i Jerusalem og for oss, Gud kommer og blir i verden. Ved Ånden er Gud nærværende i sin kirke gjennom alle tider, ubundet av sted og tid og rom. Ånden er ingen frittsvevende eller mystisk størrelse, men er gudsnærværet gitt oss i dåpen. Åndens oppgaver er å minne oss om det Jesus er og det Jesus sa. Ånden er kjærlighetens ånd som bygger fellesskap. Ånden skaper tro. Troen står i sentrum 2. pinsedag.

Tekstene

Leseteksten fra Esekiel er en profeti som må forstås ut fra jødisk tankegang der etikken er viktig: Den nye ånden som Gud skal gi, vil gjøre det slik at menneskene følger Guds bud, og folket blir Guds velsignede folk. Leseteksten fra Apgj. forteller om hvordan de første kristne i Jerusalem ordnet livene sine etter pinsedag. Den forteller om et gledesynt fellesskap mellom de troende og en vilje til å dele både bønn og materielle goder. Fellesskapet blir lagt merke, og «alle satte pris på dem». Åndens komme har fått konsekvenser for livsførsel, i tråd med Esekielsteksten.

Prekenten kontekst er kapittel 6 i Johannesevangeliet, der tema er næring, brød, tegn og tro. Vi hører om brødunderet, det 4. tegnet hos Johannes (6, 1–15). Folk oppsøker Jesus for å se profeten som har makt til å gjøre slikt. Teksten er en del av samtalen mellom Jesus og disse søkende menneskene, avbrutt av jødernes kommentarer og spørsmål om hvilken autoritet Jesus har (6, 22–59). Deretter forteller Johannes om konsekvensene, noen reagerer negativt på Jesu ord, noen bekjenner troen på ham (v 60–71).

Hovedtema for samtalen i v 22–59 er angitt i v 26, og hele samtalen er på sett og vis summert i vers 27. Den mat som gir evig liv og som Menneskesønnen kan gi, er det som har verdi. Jesus er Guds brød som er kommet ned fra himmelen for å gi liv. Jesu autoritet er derfor større enn autoriteten til Moses. De som spiste manna i ørkenen, døde som andre.

Jødene blir forarget på Jesus som tar så store (og blasfemiske) ord i sin munn, de vet jo hvem han er og kjenner hans foreldre. Vår tekst er innledningen på Jesu motsvar til de murrende jødene. Jesus går ikke inn i diskusjonen om han har et jordisk eller himmelsk opphav, men slår fast at det er umulig å tro på ham uten å være opplært av Gud. I fortsettelsen av vårt tekstutsnitt slår Jesus på nytt fast at han er levende brød som kommer fra himmelen og som gir evig liv.

Egentlig synes jeg tekstutsnittet er for kort og gir for lite. Tanken bak valg av utsnittet må være å få frem at det er Guds verk at mennesker dras til Gud. Den som tar imot Guds opplæring, føres til Jesus. Slik er troen en gave. Jfr. kollektbønnen: «Send oss din Hellige Ånd, så ordet om Jesus kan bli levende i våre hjerter».

Prekenten står i en viss spenning til lesetekstene, særlig til Esekielsteksten, slik Jesu ord står i spenning til jødisk tro. Tro og gjerning-problematikken ligger rett under overflaten. Og selvsagt også diskusjonen om premissene for å tilhøre Gudsfolk, se tilleggstekstene som på ulike måter gir eksempler på det.

Prekenen

Kanskje kan prekenen bygges opp slik:

- Apostlenes gjerninger forteller om starten. Men hvordan ble fortsettelsen? Hva forteller kirkehistorien om troens videre liv? Hvordan er det i vår egen menighet og i våre liv? Hvordan ble troen til, og hvordan leves den ut?
- Jesus slår fast at tro handler om å bli dratt av Gud. Guds ånd puster inn i våre liv. Veiene våre er forskjellige. Noen dras motvillig, noen uten å tenke så nøye over det, noen i hengivelse og tillit. Noen gjennom erfaringer med skaperverkets storhet, noen gjennom foreldrenes undervisning, noen gjennom kriser eller tunge dager. Troen kan være liten eller stor, det viktige er at Gud drar. Det som skjer i våre liv kan bli Guds vei til oss.
- Gud drar til Jesus. I Jesus Kristus kommer vi i kontakt med kjærligheten, med tilgivelsen, men håpet, med evigheten. Å eie tro er nåde.
- Måtte Gud styrke oss med sin Ånd til tro på

Jesus Kristus, til omsorg for hverandre, til glede og håp, til alltid å søke hverandres beste.

Forslag til salmer

Jeg ønsker å få med noen av de gamle pinsesalmene. Selv har jeg stor glede av Grundtvigs pinsesalme, «I all sin glans nu stråler solen» (222), og bruker gjerne den til inngang (222). Men Joh. N. Bruns «Ånd over ånder» (217), er også et godt valg her. Jeg ønsker også å ha med salmer som tematiserer troen. Kanskje kan vi bruke Ronald Fangens «Be for oss Herre i vår nød, at troen må stå fast» (452), etter preken? Flere av pinsesalmene egner seg godt før/under nattverd, f.eks. «Kjærlighet er lysets kilde» (223). Salmer 97 har flere flotte nye pinsesalmer som menigheten kan øve gjennom før klokken ringer siste gang. Jeg har lyst til å bruke Holger Lissners nydelige bysalme, «Gå gjennom byens lange, rette gater, du sommerlyse Helligånd» (027). Til utgang Kristin Solli Schøyens pinsesalme, 030, «Slipp troen løs i oss, å Gud». For meg er det et poeng at salmeseddene i pinsen skal inneholde salmer fra ulike tradisjoner og med ulik spiritualitet, og gjennom det understreke Åndens enhet.

BRITA HARDEBERG
sokneprest i Ilen

brita.hardeberg@kirken.trondheim.no

Treenighetssøndag

6. juni 2004

Prekentekest: *Jes 6,1–8*

GT-teksten som det skal prekes over denne treenighetssøndagen er et forrykende uvær av en tekst, særlig hvis vi tar med hele kapitlet (som dagens predikanter heldigvis eller dessverre slipper). Vi blir stående igjen med Kallet, Renselsen og Oppdraget, men slipper å preke over Budskapet som Jesaja skulle bringe ut til

folket med tunghørte ører og tilklinte øyne.

Jeg husker fra tiden som konfirmandt og ung ungdomsleder i KFUK-KFUM i Bergen, at denne teksten var en av dem som brente seg sterkest fast i meg fra bibeltimer og prekener. Det som først og fremst grep meg, var nok det sterke bildet om tilgivelsen, gloen fra alterilden som renser den uverdige men likevel utvalgte Guds tjener. Nå et kvart århundre senere merker jeg at det som gjør sterkest inntrykk på meg er glimtet vi får inn i Himmelen hvor det går kaldt nedover ryggen fordi vi får et glimt av Herren selv, ikke den snille og tolerante gud folk tror de har med å gjøre, men Herren Sebaot.

Den tilgjengelige Gud

Vi har bak oss noen tiår med en kirkelig strategi hvor det dreier seg om å gjøre Gud nær og tilgjengelig. Vi har reist kirkebygg som vektlegger hverdagsutfordringene med kjøkken, menighetssaler og ungdomskjellere, hvor kaffe og kaker iblant har vært mer tilgjengelig enn vin og brød. Vi har jobbet bevisst med å luke bort fryktdimensjonen i troen. Gud skal være varm og inkluderende. Jeg satt nylig i kirkebenken under en dåpsgudstjeneste i Oslo hvor kollegaen hadde nyskrevet dåpsliturgien og fjernet alle henvisninger til synd. I stedet for «gjort deg til sitt barn» het det nå «bekreftet deg som sitt barn». Norges befolkning har nå etter 11. september utviklet en ryggmargsfrykt for det som nå kalles «fundamentalisme» som i noen definisjoner dreier seg om alle som tar sin tro på alvor, og ønsker at den skal få konsekvenser for livet, «fanatiske» kristne så vel som muslimer. Kun 3 prosent av Norges befolkning tror nå på Helvete i følge ferske norske meningsmålinger, så det er tydelig at strategien har virket.

Det folk frykter nå er mangel på mening, ikke at de skal falle utilgitt i hendene på en dømmende Gud.

Dette er ikke noe innlegg mot forandringer i kirken i sin alminnelighet. Endringer er nødvendige for at et tidløst budskap skal kunne formidles i en tid med store forandringer, men det er sider ved det bibelske budskapet som jeg tror det er vanskeligere å få frem idag enn det var for 50 eller 100 år siden. Dette gjelder særlig det som har med Guds allmakt, majes-

tet og hellighet å gjøre, motiver som er sentrale i dagens tekst.

Det forkastede verdensbildet

Dette poenget kan illustreres med et eksempel fra C.S.Lewis' briljante bok «The Discarded Image (Det forkastede verdensbildet), hvor han beskriver det «gamle» bildet på verden, som antikken og middelalderen delte, og som vår verden har forkastet med renessansen og moderniteten. (Boken burde forøvrig være obligatorisk pensum på teologistudiet.) Lewis omtaler den gamle forståelsen av planetene som identifiseres med egenskapene til de antikke gudene de har hentet navn fra. De fleste av disse gudene står for arketypiske kvaliteter som vi kjenner igjen i vårt moderne samfunn. Merkur er handelens og kommunikasjonens sfære, det flyktige, det raske det foranderlige. Mars er krigens og maktens sfære. Venus er kjærlighetens sfære. Saturn står for det melankolske, det katastrofale, sykdom og alderdom, forræderi, ulykker og pest, mannen med ljåen. Alle disse er kjente arketyper. Men det er en som ikke lenger passer inn i våre arketyper: Jupiter. Jupiter er det kongelige, det festlige, det joviale i sin opprinnelige betydning (Jupiter), det rolige, det storslagne, det majestetiske. Vi kan se for oss Pheidias Zeusstatue (Jupiter) i Zeustempelet i Olympia, en av antikkens syv underverker. Statuen var mer enn 10 meter høy, og viste guden sittende på sin trone. Den var utført i gull og elfenben, og gjorde tydeligvis et enormt inntrykk på dem som så den i følge øyenvitner. Den overlevde interessant nok kristningen, og ble ført til Konstantinopel der den ble ødelagt i en brann flere hundre år senere. Kanskje overlevde den nettopp fordi den formidlet noen av de ærefryktingnyttende kvalitetene som møter oss i Jesajateksten.

Vi klarer ikke lenger å se for oss det kongelige som makt, godhet og prakt sammen. Våre konger har minimal makt, om enn en viss prakt. Kanskje er nettopp «magien» som opplevs omkring kongelige brylluper et tegn på savnet etter disse kvalitetene i hverdagen. Den generasjonen vi kommuniserer med idag trenger å ane noen av disse kvalitetene i våre gudstjenester og i vår forkynnelse, ikke bare i møte med Gandalf eller Aragorn i Lord of the Rings.

Vi trenger å identifisere oss med Jesaja som lukkes inn i tempelet og møter den absolutte hellighet. I lyset av Guds hellighet blir synden synlig, ikke bare den stygge, grove og avskyelige synden som er synlig uten særlig lys og innsikt, men alle de subtile ting som gjør at alle mennesker kommer til kort i forhold til Guds standard. Noe av det mest ødeleggende i norsk kirkedebatt det siste tiåret har vært fokuseringen på moral, som om det dreier seg om det «de andre» gjør, mens vi kirkelige insidere har vært på det tørre. Moralforkynnelse i kirken hører hjemme i Jesaja 6-perspektivet, og bare der. Det er foran Guds trone vi alle befinner oss, og i forhold til hans standard kommer alle til kort. Uten at vi renses, har vi ingenting i himmelen å gjøre. Det ville være et aldeles uutholdelig sted. Vi trenger alle en seraf som kan fly bort til oss med gloen fra alteret i hendene slik at vi kan renses. Og da er det slik at den som er rensket kan brukes: «Se, her er jeg. Send meg.»

TORBJØRN HOLT
studentprest i Europa

2. søndag etter pinse

12. juni 2004

Prekentekest: Luk 12,13–21

Inngang

Det var formiddagstreff for eldre nylig. En av de som kom, sitter i rullestol og bor på pleiehjem. Hun har vært meget aktiv i menigheten tidligere, men nå har bena sviktet og hun er i høy grad hjelpetrengende. Midt under samlingen bad hun om ordet. Budskapet hennes var enkelt og klart: «Jeg er verdens lykkeligste menneske.» Hele ansiktet strålte og understrekte ordene hennes.

Samme kveld så jeg på Dagsrevyen en oversikt over de høyest lønnede sjefene i Norge.

Det var i tilknytning til en reportasje om en leder som hevet en bonus på 5 millioner for de siste tre årenes innsats.

For meg ble dette en talende inngang til 2. søndag etter pinse. Og spørsmålet ble satt i relieff: Hvem er rik i Norge i dag? I en tid da alt dreier seg om å samle mest mulig, om lottomillionærer og andre millionærer, er denne søndagens budskap så aktuelt som noen gang. De færreste av oss går ram forbi. I overflods-samfunnet er pengene og tingene den store verdimåler sammen med utseende og medieoppmerksomhet. Hvilket bedrag! Men midt inn i denne situasjon får vi lov å peke på en rikdom av en helt annen art og på et perspektiv som gir penger og ting deres rette verdi.

Dagen

Annen søndag etter pinse følger rett etter en søndag der vi har møtt Guds kall til Jesaja. Han ble kalt til en krevende tjeneste der han måtte forkynne Guds dom over et folk som levde i ugudelighet og synd. Denne søndag møter vi et eksempel på et menneske som er fanget av sin rikdom og ikke har perspektiv ut over dette liv. Han har nok med det han eier og hans «evighet» består av de årene han tror seg å ha til å nyte sin overflod. Han aner ikke hva det vil si å være rik i Gud.

Det er pensens utfordring til den kristne menighet å bære ut den rikdommen den har mottatt i Kristus til de som ikke har sans for annet enn det nærværende. Å si «Her er jeg, send meg» er ensbetydende med en oppgave som sannelig fordrer Guds Ånds utrustning.

Teksten

Det er god sammenheng mellom de tre tekstene som skal leses i gudstjenesten. Først oppfordringen hos Forkynneren til å tenke på Skaperen i ungdommens dager før alderdommens onde dager kommer. Så den apostoliske formaning om å være tilfreds med det en har og ikke la seg fange av pengebegjær. Endelig Jesu liknelse om den rike bonde med dens advarsel mot pengebegjær og implisitte utfordring til å søke den eneste rikdom som varer.

Foranledningen er en henvendelse fra en i tilhørerskaren, se 12,1. Han oppfatter åpenbart Jesus som en vanlig rabbi som er rede til å

bistå ham i et arveoppgjør han ikke er tilfreds med. Slik teksten møter oss, har denne tilhøreren enten ikke fulgt med i det Jesus har sagt eller også er han blitt opphengt i Jesu ord om domstolene i v 11 og har vært så opptatt av å få hjelp i den urett han tydelig mener å være utsatt for, at han bryter inn helt på tvers av det Jesus taler om. Men hans henvendelse gir Jesus anledning til å understreke at han ikke er en vanlig rabbi. Han er ikke ute for å hjelpe folk med deres rettskrav og arveoppgjør. Hans sikte ligger et helt annet sted: Å hjelpe folk til å gripe Guds rike og dets rikdom.

I Bibelselskapets oversettelse innledes Jesu svar med «Venn». I grunnteksten sier Jesus «Menneske» og det er neppe så inkluderende å forstå som oversettelsen gir uttrykk for. I stedet for å støtte kravet til han som bad om hjelp, gir Jesus ham og alle tilhørerne en kraftig advarsel mot pengebegjær. Det er neppe å forstå som en advarsel mot å søke sin rett i pengesaker, men en understrekning av at det er noe som er langt viktigere enn penger og at både den som har skaffet seg midler på urett vis og den de er unndradd fra, står i fare for å la seg fange av pengebegjæret.

Ordet som er oversatt med pengebegjær, er «pleoneksia» av «pleon» og «ekjein»: Å ha mer eller å få mer. I den forrige oversettelse var det oversatt med «havesyke». Ordet møter oss i flere av de paulinske «lastekataloger», se Rom 1,29–31; 1 Kor 6,9–10; Ef 5,3 og i Kol 3,5 likestiller Paulus det med avgudsdyrkelse. Et gammelt ord sier: Mer vil ha mer. Blir en først opptatt av å samle seg skatter på jorden, ligger fristelsen til aldri å bli fornøyd meget nær. Men dermed er veien kort til å ende i den store livsløgnen som Jesus avslører i neste nå: Det er ikke det en eier, som gir livet.

Det er den rike bondes store uforstand, v 20. For ham er livet det han eier og ikke mer. Når han da setter all sin lit til denne eiendommen, ender det i den store forskrekkelsen: Plutselig er livet hans forbi og han har ikke noe å møte døden og evigheten med. Mennesker spår – Gud rår. Vi planlegger og sikrer oss på alle kanter, men dagen i morgen er ikke vår.

Karakteristisk for bonden er at alt i hans liv dreier seg om ham selv, se v 17–19. Omkvedet er jeg, jeg, jeg. Her er ikke plass verken til Gud

eller nesten. Hele hans horisont er ham selv og hans egne behov og drømmer. Som dårene Paulus omtaler i 1 Kor 15,32, handler det om å spise og drikke. Det som sies om den rike mann i Luk 16,25 – at han fikk sine goder i dette liv – passer også om bonden. Både bonden og Lasarus rammes av Jesu ord i Sletteprekenen, Luk 6,24: Ve dere rike, for dere har alt fått deres trøst. I møte med Guds dom er de fortapt. Det hjelper lite å være rik på eiendom når en er fremmed for den sanne rikdom. «Du kan ingen ting ta med deg dit du går...»

Teksten er lukansk særstoff og karakteristisk for en av de røde trådene i Lukasevangeli- et: Spørsmålet om fattigdom og rikdom. Dette tema vender Lukas stadig tilbake til. Han avviser ikke at det er mulig å eie noe for en disippel, men han advarer stadig mot rikdommens farer og understreker at den rikdom disippelen har, er gitt til tjeneste og forvaltning, se f eks ApG 4,34–37.

Prekenen

Det er vel to grøfter i møte med denne tekst. Den ene er en moraliserende preken der predikanten svinger piskene over alle oss som bor i velstandslandet Norge og lar oss sitte igjen med en elendig samvittighet uten å gi oss noen hjelp til å omgås den rikdom vi vitterlig har. Den andre er å bli så opptatt med det å være rik i Gud at den utfordring teksten rommer, ikke kommer til orde.

Det er en dirrende spenning i teksten: Det er farlig lett å bli fanget av tingene og pengene og ha nok med dem. Den spenning må komme til orde. Ingen av oss er utenfor fare, heller ikke presten. Derfor må teksten få lov å utfordre henne/ham først. Hvordan er det med mitt forhold til pengene? Har jeg nok med meg selv og mine nærmeste eller har jeg sett min neste slik at jeg gjerne deler av alt det Gud har betrodd meg?

Det er utfordrende å tenke på at vi alle en dag skal stå ansikt til ansikt med både Gud og vår fattige neste foran Guds domstol. Våre krav om mer kommer i et underlig lys da: «Du hadde rikelig til alt du hadde lyst til mens jeg ikke hadde selv det nødvendigste til livets opphold.» «Da jeg trengte en neste, var du der, var du der? Da jeg trengte en neste var du der?» NoS 707. Apostelen gir oss en god rettesnor i

sin lange kollektpreken i 2 Kor 8–9: «Det er jo ikke meningen at andre skal få hjelp og dere ha det vanskelig, men det skal være likhet», 8,13. Når vi har gitt vår «tiende», er det fortsatt langt igjen til likheten i verdenssamfunnet, men det er i hvert fall et sted å begynne.

Dessverre ser det ut til at mange nordmenn har så rikelig nok med tingene og eiendommen at evigheten «kan vente». Med bonden er hele livsperspektivet: «Du har mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro...» Det er en farlig livsholdning. Ingen av oss kjenner dagen i morgen og langt mindre har vi noe pant på den. Daglig minnes vi om hvor fort livet kan være forbi. Derfor går det ikke an å overse livsalvoret: Det går an å komme for sent til det evige liv. Og Bibelen sier ikke at alle blir frelst til slutt. Tvert om sier Jesus tydelig at noen vil bli stående utenfor og ikke komme inn, Luk 13,25–28; 16,26; Matt 25,41.

Derfor er det så om å gjøre å bli rik i Gud. Hvordan blir man det? Ikke ved å satse på tingene og pengene, men ved å følge Jesus, Luk 10,42 og 37. Livet avhenger ikke av det vi eier, men av fellesskapet med ham som rekker oss Guds rike, Jesus selv.

Avslutning:

Erfaringen tilsier at det ikke er grunn til å være misunnelig på de som er styrtrike på penger. Øk din rikdom og øk din smerte. Uansett kan ingen av oss spise oss mer enn mette, sitte i mer enn en stol av gangen, ligge i mer enn en seng av gangen. I stedet for å være misunnelig er det grunn til å takke for det vi har, tjene med det – og be for dem som har så mye. Av den som mye er betrodd skal mye kreves.

Forslag til disposisjon:

Tema: Rik i Gud?

1. En rikdom som ikke holder
 2. Rikdommen Jesus gir deg
- Eller: 1. Pengebegjærets fare
2. Et livsperspektiv som er for kort
 3. Rikdommen som varer

KURT HJEMDAL
sokneprest i Kråkstad

3. søndag etter pinse

20. juni 2004

Prekentekest: Luk 19,1–10

5 Mos 7,6–8; 1 Kor 1,26–31

Betraktning

Guds stoppesteder

– et sted hvor han måtte komme forbi.....

Etter all beregning skulle han komme denne veien.

Hvem kan beregne Guds reiserute?

Uransakelige er vel hans veier.

Uforutsigelige Hans stoppesteder.

Men Han måtte komme forbi

Der den sitter som måtte få se Ham

Etter all beregning skulle han gå forbi.

Der går Han aldri forbi.

Jeg søker heller min Gud i naturen. Ja – det begynte utendørs, men det fortsatte innendørs:

«I dag vil jeg gjeste ditt hus,» sa Han.

«I dag vil jeg gjeste ditt hus,» sa jeg.

Her er det sted vi måtte bli:

Rundt bordet, med Ordet.

Teksten

Jesu vei mot Jerusalem, 9,51, nærmer seg målet.

Jeriko ligger på reiseruten. Utenfor byen møter han den blinde, 19,35, i byen møter han Sakkeus. Beretningen står som en oppsummering av ledende motiver hos evangelisten: Jesu møte med dem utenfor det gode selskap.

Bare i de to foregående kapitler står de på rekke: Samaritanerne, enken, tolleren, barna, den blinde tiggeren. I Sakkeusberetningen spisses Lukas' hovedbudskap: Menneskesønnen er kommet for å oppsøke det som var for-tapt, og frelse det, v 10. I møtet med dem som har mye rikdom, kan utgangen på møtet bli diametralt motsatt: Møtet med den rike mannen endte i bedrøvelse og adskillelse, 18,18ff, mens Sakkeusmøtet endte i glede og felles-

skap, 19,8–9. Hvorfor denne utgang i hver sin himmelretning? De var begge rike. Begge i lederposisjon. Begge jøder. Begge søkte Jesus. Å søke og å se er hovedanliggender i teksten.

Hvem søker hvem? Sakkeus søker (zætein) Jesus, v 3, Jesus søker alle Sakkeuser, v 10. Sakkeus ville se ham, v 3–4, Jesus så ham, v 5, og alle så hva som skjedde, v 7.

I uttrykksmåten *ton læsoun tis estin*, v 3, ligger kanskje en nyanse som blir borte i vår oversettelse: Han ville ikke bare se, (slik som mengden?), men se hvem han var. Jfr fortellingen om den blodsyke kvinnen som rørte ham bakfra. Hun søkte ham på en annen måte enn mengden som trykket ham fra alle kanter, Luk 8,43ff. Han setter vel mange hensyn til side da han i sin stilling og posisjon klatrer opp i treet. Et morbærfikentre hadde størrelse og greiner til å klatre i, men det står ikke noe om at han skjulte seg i treet, slik mange av oss har forestillinger om fra søndagsskolens flanellograffbilder. Selve klatringen var vel avslørende nok: Han avslørte en særlig interesse og behov for å få sett Jesus. Hans kortvoksthet beskrives med: *hælikia* – livstid, det går ikke her på alder, men på hans kroppsvekst, slik det er tydelig med henvisning til mengden foran ham som stengte utsikten.

Jesus roper ham ned, v 5, med et av de påfallende «i dag» – ord hos Lukas som forbinder *sæmeron* – i dag, med en pregnant frelsesanledning, 2,11 og 4,21. Jfr også 23,41, der paradiset åpnes for den botferdige røver.

Teksten bruker også det innholdsfulle *dei* – jeg vil (må) ta inn hos deg. En uttrykksmåte som ofte angir den guddommelige vilje og nødvendighet, 2,49; 4,43; 13,16.

Sakkeustalen i v 8 er formet i presens. NO 78/85 gjengir dette som futurisk: Dette vil jeg gjøre fra nå av. I den reviderte Lukasoversettelsen (Bibelselskapet 2003) er dette nå gjengitt i presens: Halvdelen...gir jeg til de fattige, riktignok med annen del mer futurisk. Derved er vi nærmere teksten slik den faktisk står og det åpnes for den samtale som ligger i forelengelsen av dette: Hadde Sakkeus allerede slått inn på den nye veien før dette Jesusmøtet? Hvorfor var han så opptatt av å få se Jesus? Det refereres ikke til tro eller anger. Det ligger imidlertid aller nærmest å se Jesu uforbeholdne innbydelse til fellesskap som det som utlø-

ser den store forandring i Sakkeuslivet.

Med det avsluttende tolkningsordet, v 10, blir fortellingen en oppsummerende illustrasjon på Jesu budskap uttrykt i hans gjerning: Han er kommet for å hente inn alle dem som er satt utenfor, jfr Es 34,16. Derved snus også de tilvante forestillinger og verdier om. De rike og mektige styrtes fra tronen, men de små opphøyes, slik Maria synger om det, Luk 1,51ff. I dette perspektiv blir sakkeusfortellingen særlig nyanserende: Den viser at det går en vei også for de rike når Jesus får styre deres forvaltning av det de eier.

Prekenen

Sakkeus visste hva grenser var. Han levde av dem. Denne dagen brøt han sine egne grenser. Og de grenser som alle andre opererte med.

Moderne ekstremспорт utfordrer til å sprengre grenser. Å sprengre fysiske grenser begynner med å sprengre de mentale grensene.

Denne søndagen utfordres til ekstremспорт for vanlige mennesker. Å bryte opp og i alles påsyn vise sin interesse for Jesus. Ikke bare den tilbakelente tilskuerplass bak alle ryggene, der et kirkebesøk enkelt kan forklares med en sosial begivenhet i familien. I dag handler det om å trosse de sosiale hensyn, å gi slipp på alle mulige bakdører og retrettmuligheter og åpent vise sin interesse for kirke og tro. Det er viktig. Ikke bare for samfunnet vårt, men for MEG.

Det er en viss likhet mellom denne historien og beretningen om den plagede kvinnen, Luk 8,42ff. Den egentlige historien begynner bak ryggen på folk. Bak ryggen på dem som trenger seg sammen om Jesus og har interesse for ham. Og som mener om seg selv at de har rett til å befinne seg der. Bak ryggene deres går de som ingenting har å kreve i dette selskapet.

Sakkeusbevegelsen starter bak en mur. En grense av rygger. Ofte er min rygg en del av den muren, det er et motiv som jeg og menigheten vår skal utfordres på. Hvilke mekanismer er det som stenger ute? Hva er det å bryte grenser? I ditt liv?

Den diffuse og bortgjemte og nysgjerrige Kristuslængsel utfordres til ikke bare å forbli i det skjulte. Og heller ikke dekke seg bak at det er de andres skyld. Kirken er nok fjern og util-

nærmelig – også –, men det fritar meg ikke fra å komme meg fram for å se. For å møte. For å ta mitt eget ansvar for mitt eget gudsliv. Det er fremdeles motstand å overvinne både i meg og omkring meg, når far etter TV'n på lørdag, slår fram på om å ta frokosten litt før i morgen, for han hadde tenkt seg til kirken. En mur av blick fra ektefelle, barn, naboer, arbeidskolleger og menighetsvante: Har han blitt religiøs? Eller har han problemer?

Det er risikabelt. For plutselig starter Jesusbevegelsen. Den er overraskende og revolusjonær. Den bryter med alle tilvante forestillinger om fortjeneste og verdighet. Evangeliet er at Gud tar sjansen. Sjansen på at Han ikke blir gjengjeldt. I dag vil jeg ta inn hos deg. Det er: Nå tilbyr jeg deg fellesskap uten noen garanti for at det fører til noen forandring hos deg. Evangeliet sikrer seg ikke. Da er det ikke evangelium lenger. Han gir alt sitt først: Rom 5,8.

Det er risikabelt. Det nye livs bevegelse kan skape store omveltninger. Sakkeus ble ikke som den rike mannen utfordret til å forlate all sin rikdom. Men det ble en ny forvaltning av den. Det nye livs bevegelse fører til forandring av et pent og passelig syndig, men ødelagt og misbrukt liv. Fortsatt trengs det sanering og forvandling i livet mitt. Guds gode vilje med meg er at jeg skal bryte med synden, for den ødelegger. Men det er bare det nye menneske som kan leve det nye liv. Derfor må Gud igjen og igjen ta sjansen.

Jesus kvitterte ikke på Sakkeus' nye liv eller hans løfte om forandring. Frelsen kom med Han som kom inn. Sakkeus betalte ikke med et nytt liv, han fikk et nytt liv!

Prekenskisser

Grensesprengende

- Sakkeus bryter grenser
- Jesus bryter grenser
- da er det plass for at det nye livet bryter fram. Det trivs best i öppet landskap.

En preken kan bygges over I dag – ordene hos Lukas:

I DAG

- det nye skjer med Han som kom, 2,11: I dag er det født dere en frelser
- det nye følger hans ord: 4,21: I dag er dette skriftordet oppfylt mens dere hørte på

- det nye følger ham når han stiger inni menneskers liv: 19,9.
- det nye holder helt fram: 23,43: I dag skal du være med meg i Paradis.

Gudstjenesten

Både dåp og nattverd er en viktig forkynnelse denne dagen: I dag vil jeg ta inn hos deg.

Kanskje nattverd med intinksjon og en stasjon midt nede i kirkerommet kan gjenskape teksten her hos oss. Han stopper foran oss, der vi er.

Lesetekstene understreker den frie utvelgelsen, begrunnet bare i Guds godhet: Når

Herren hadde godhet for dere ... Herren elsket dere, 5 Mos 7 og 1 Kor 1: Det som regnes som svakt i verden, det utvalgte Gud seg ...

Og Wexels forsvarer sin plass på salmeseddelen: Han ser hver en lengsel i sjelens grunn – så vet han vei for sitt nåde bud – NOS 332.

ØYSTEIN I. LARSEN
biskop i Sør-Hålogaland

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER OG UTNEVNELSER

Nidaros Bispedømme

Sokneprest i Åfjord prestegjeld:
Kristian Kjenes
Sokneprest i Byåsen prestegjeld:
Tor Singsaas
Kapellan/Sokneprest i Ilen prestegjeld:
Hans Chr. Solbu

LEDIGE STILLINGER

Borg bispedømme

Kapellan i Halden prestegjeld under Sarpsborg prosti i Borg bispedømme under Den norske kirke

Halden prestegjeld utgjør nordre og vestre del av Halden kommune og omfatter sognene Halden, Berg og Rokke. Prestegjeldet har 13900 innbyggere som er fordelt slik: Halden sogn 9400, Berg sogn 2900 og Rokke sogn 1600.

Halden er en vakker og trivelig by, som ligger fint til ved Iddefjorden, på grensen mot Sverige. Den bærer preg av gammel arkitektur. Byens hovedattraksjon er Fredriksten Festning.

Byen har et rikt kultur og idrettsliv, og det er gode muligheter for friluftsliv, sommer som vinter. Halden er en skoleby med et godt utbygd høyskoletilbud og en videregående skole med mange linjer.

Prestegjeldet har 3 kirker.

Immanuels kirke, korskirke i empirestil med plass til 700, ligger i den gamle bykjernen.
Berg kirke, middelalderkirke med plass til 220, ligger 5 km fra sentrum.
Rokke kirke, middelalderkirke med plass til 130, ligger 10 km. fra sentrum.

Berg og Rokke kirker ligger i tradisjonsrike jordbruksområder

I Immanuels kirke er det gudstjeneste hver søn- og helligdag.

I Berg og Rokke kirker er det gudstjeneste ca. annenhver søndag.

I tillegg holdes noen gudstjenester i Sponvika bedehuskapel i Berg sogn, 12 km. fra

sentrum. I prestegjeldet ligger også Halden KFUK/M's lokaler Ynglingen som er innviet til kirkelig bruk. Ynglingen benyttes til kveldsgudstjenester og familiegudstjenester.

Omkring 13% av Haldens befolkning er tilsluttet kirkesamfunn utenfor Den norske kirke.

Både med disse og med de mange frivillige organisasjoner er det et godt samarbeid.

Prestegjeldet betjenes av sogneprest og to kapellaner.

Den stillingen som nå utlyses har hovedansvar for arbeidet i Berg sogn. Kapellanen sitter i menighetsrådet der og har de fleste gudstjenestene i sognet. Berg sogn er sammensatt av et gammelt bygdesamfunn og mange nyere, voksende boligfelter.

Berg kirke har de senere år opplevd økende gudstjenesteoppslutning, ikke minst

av yngre familier. Et nytt barnekor og en danse/drama gruppe er aktivt med i gudstjenestelivet. Det er ønsket at kapellanen kan gå videre i et kreativt arbeid med gudstjenestelivet i samarbeid med gudstjenesteutvalg og kantor.

Berg sogn har den største gruppen konfirmanter i prestegjeldet. Kateket har nå hovedansvaret for å organisere konfirmantarbeidet. Kapellan og kateket deler undervisningen i Berg. Kapellan og kantor har et nært samarbeid med Berg skole, med faste møter og opplegg for elevene.

De siste årene har kapellanen tatt aktivt del i arbeidet i diakoniuutvalget.

Begravelser og vielser i prestegjeldet deles mellom de tre prestene i en ordning med tjenesteuke hver 3dje uke.

Prestene i Halden, kirkevergen og fellesrådsansatte har kontorer i «Kirkens hus», i byens sentrum hvor det eksisterer et godt samarbeide og fellesskap.

Målformen i kirke og skole er bokmål.

Presteboligen ligger landleig til, nær Berg kirke, ca 5 km fra Halden sentrum og ca 6 km fra riksgrensen ved Svinesund. Det er en velholdt klassisk prestegård som har blitt gradvis utbedret og etterisolert de siste årene. Huset er sentralfyrt.

Grunnflaten er på ca 180 kvm. 1. etg. har hovedstue (50kvm) og en todelt hverdagsstue (45 kvm) med peisovn, stort kjøkken, hjem-

mekontor/gjesterom, WC, vaskerom m/dusj og stor entre m/varmekabler. 2. etg. har 4 store soverom, adskilt bad og WC, to store lagerkott og en romslig gang.

Det er nybygd dobbelt garasje (2000), og et stort 3 etasjers stabbur som tilhører presteboligen. Det vil bli foretatt videre oppussing før ny innflytting i samarbeid med Opplysningsvesenets fond.

Fra presteboligen er det 5 km til Immanuelskirken og «Kirkens hus» og 8 km til Rokke kirke. Det er kort vei til barnehage og 3 km til barneskole (gratis skoleskys).

Presten har plikt til å bo i boligen som stilles til rådighet. Boligen er tjenestebolig i henhold til husleielovens §11-3. Dette gir leieren færre rettigheter enn ved leie av annen bolig.

Borg bispedømme har et godt etablert veiledningsapparat.

Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lyses ut i stillingskode 0922 i lønsspenn 44-53.

Til lønnen kommer særlige regulativmessige godtgjøringer. Skyssgodtgjørelse etter gjeldende regler.

Tilsetting skjer i henhold til gjeldende regelverk og tjenesteordning for prestetjenesten i Den norske kirke.

Nærmere opplysninger fås på Borg bispedømmekontor, tlf. 69 30 79 00 eller hos Berg kapellan, tlf. 69 17 95 51.

Søknad med CV, vitnemål, referanser og attester, må være Borg bispedømmeråd, Postboks 403, 1601 Fredrikstad i hende innen 4. juni 04.

Borg bispedømme

Sokneprest i Nesodden prestegjeld under Follo prosti i Borg bispedømme under Den norske kirke

Nesodden kommune ligger litt syd for Oslo, i Follo prosti i Borg bispedømme. Prestegjeldet har tre sogn: Nesodden, Gjøfjell og Skoklefall. *Nesodden* betjener ca. 3000 mennesker og har en middelalderkirke fra 1100-tallet med 130 sitteplasser. *Gjøfjell* ligger syd i kommunen, på Fagerstrand og har en trekirke fra 1901 med 250 sitteplasser. *Gjøfjell* betjener også ca.

3000 mennesker. *Skoklefall* har en liten tømmerkirke fra 1936 med 120 sitteplasser. I *Skoklefall* sogn bor det mer enn 11000 mennesker. Det er menighetshus i samtlige sogn.

Det er gudstjeneste hver søndag i *Skoklefall* og – som hovedregel – annenhver søndag i de to andre kirkene. Tjenesteuker, gudstjenester og fri-ordning deles etter turnus med de to andre prestene. Betjening: kirkeverge, sokneprest, to kapellaner, kantor, organist, to kirketjenere, kontorsekretær, ungdomsarbeider og sivilarbeider. Frivillig klokker tjeneste i alle kirker.

Soknepresten har hele prestegjeldet som sitt arbeidsfelt og sitter i ett av de tre menighetsrådene. Prestene og ungdomsarbeideren samarbeider om konfirmantundervisningen. Det er i år mer enn 130 konfirmanter, en økning på mer enn 40% fra året før. Mye av dette skyldes et svært godt konfirmantarbeid.

Menighetene er i vekst og kirkesøkningen økende. Det arbeides for tiden med «Naturlig Kirkevekst» i *Skoklefall* menighet, og dette er blitt positivt mottatt av mange. I samarbeid med Misjonskirken og Pinsekirken arrangerer vi Alpha kurs med god tilslutning. Samarbeidet med de to nevnte kirker og Den katolske kirke er svært godt.

Det er 11 skoler i kommunen: 6 barneskoler, 3 ungdomsskoler, videregående skole og Rudolf Steinerskole. Prestene deler ansvaret for skolene mellom seg.

Det er alders- og sykehjem i kommunen. Prestene deler på betjening der en gang pr. uke.

Storparten av *Nesoddens* befolkning arbeider utenfor kommunen. Om sommeren kan folketallet nesten fordobles på grunn av tilstrømming av feriefolk til vår langstrakte kystlinje med mange vakre sommersteder.

Forholdet til kommunens administrasjon er godt.

Målform i kirke og skole er bokmål.

Nesodden prestegård er en stor trebygning fra overgangen 18–1900-tallet beliggende nær *Nesodden* kirke. Den har vært restaurert flere ganger, senest i 1980. Opplysningsvesenets fond har planer om ytterligere utbedringer.

Bygningen består av 2 etasjer, hver på ca. 150 kvm. 1. etasje inneholder kontordel og boligdel, med bl.a. stuer, kjøkken, hall og toa-

lett. 2. etasje består av bl.a. 3 soverom, bad og en del «lagerrom». I tillegg er det garasje og vedbod til boligen.

Presten har plikt til å bo i boligen som stilles til rådighet. Boligen er tjenestebolig i henhold til husleielovens §11–3. Dette gir leieren færre rettigheter enn ved leie av annen bolig.

Borg bispedømme har et godt etablert veiledningsapparat.

Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lyses ut i stillingskode 0930 i lønsspenn 50–58.

Til lønnen kommer særlige regulativmessige godtgjøringer. Skyssgodtgjørelse etter gjeldende regler.

Tilsetning skjer i henhold til gjeldende regelverk og tjenesteordning for prestedtjenesten i Den norske kirke.

Nærmere opplysninger fås på Borg bispedømmekontor, tlf. 69 30 79 00 eller på *Nesodden* kirkesenter ved fungerende sokneprest, tlf. 66 96 58 20.

Søknad med CV, vitnemål, referanser og attester, må være Borg bispedømmeråd, Postboks 403, 1601 Fredrikstad i hende innen 11. juni 04.

Bjergvin bispedømme

Institusjonsprest i Bergen kommune i Bjergvin bispedømme

Ledig 100 % stilling som institusjonsprest fra snarest. Årslønn kr. 341000. Stillingen er delt mellom *Arna helseheim* og *Bergen Røde Kors sykehjem*.

Bergen Røde Kors sykehjem (BRKS) i *Bergenhus* bydel har 174 plasser. Sykehjemmet arbeider i forhold til Hospice-tanken og palliativ medisin knyttet opp mot eldre mennesker.

Arna helseheim i *Arna* bydel er et nyetablert sykehjem med 100 plasser fordelt på to bygg.

Kvalifikasjoner:

Vi ønsker søkere:

- som er ordinert prest i Den Norske Kirke
- som har relevant videreutdanning
- med relevant erfaring og gode samarbeidsevner.

Egnethet for stillingen vil bli vektlagt.

Den ansatte vil være under tilsyn av biskop i Bjørgvin, administrativt underlagt direktør ved BRKS og styrer ved Arna helseheim. Styrer ved Arna helseheim har arbeidsgiveransvaret for stillingen.

Fast tillegg for vaktjeneste, samt telefong- og tjuvskade.

Spørsmål om stillingen kan rettes til direktør ved BRKS, Britt Hyssing Dahl tlf 55 39 34 00, styrer ved Arna helseheim, Magny Nordtveit Eriksen tlf 55 39 69 00, eller prost Magne Utle tlf 55 36 22 50.

Søknad sendes Arna helseheim, Utløbakken 4, 5260 Indre Arna.

Søknadsfrist 29.05.04

Prest – Cand. theol. – Stud.:

Kan du tenke deg sommer-, høst eller vinterferie på Sjusjøen 850 m over havet?

Hytte for 5 m/utstyr til leie for kr.100,- pr. døgn mot at gudstjeneste holdes søndag formiddag i Sjusjøen Fjellkirke f.o.m. St. Hans – oktober og f.o.m. februar – påske. Weekend el. ukesleie.

Interesserte bes henvende seg til Brøttum prestekontor tlf. 62 36 01 48 (tirs. og fred. 09.00–12.00) eller til kirketjener Knut Messenlien tlf. 62 36 32 84/917 88 407.

Invitasjon til tabula gratulatoria

ETIKK, TRO OG PLURALISME

FAGBOKFORLAGET
www.fagbokforlaget.no

Festskrift til Lars Østnor

Lars Østnor, professor i systematisk teologi ved Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo, fyller 63 år den 15. juli 2004. Kolleger ved Menighetsfakultetet vil derfor hedre ham med et festskrift, med bidrag av fagkolleger og venner i inn- og utland. Festskriften utgis av Fagbokforlaget og vil foreligge ved semesterstart 1 august 2004.

Lars Østnors spesielle fagområde er etikk, derfor er det naturlig at etiske spørsmål blir sentrale. Særlig har han arbeidet med emner innen prinsipiell etikk, liv/død, bioteknologi og etikk i ulike religioner og i et pluralistisk samfunn. De fleste bidragene blir konsentrert om to av disse områdene, bioteknologi og etikk i en religionspluralistisk kontekst. Østnor har også arbeidet med økumenikk og vært opptatt av kirken og dens oppgave i samfunnet. Disse interessene gjenspeiles også i bidrag i festskriften. I tillegg tegner Tolleiv Austad, Østnors mangeårige kollega, hans teologiske profil.

Det er i tråd med Østnors egen teologiske målsetting og praksis at bidragene er skrevet for en videre målgruppe enn fagkolleger og eksperter på etikk. Boken vil være av interesse for alle som er opptatt av etiske spørsmål i vår pluralistiske tid. Den vil også kunne brukes som studielitteratur.

I forbindelse med oppføring i tabula gratulatoria er det anledning til å forhåndsbestille festskriften. Prisen ved forhåndsbestilling er kroner 200,- fritt tilbøndt.

Subskribenter bes tegne seg ved å henvende seg til forlagsredaktør Margrethe W. Berglyd innen 30. mai 2004 (margrethe.berglyd@fagbokforlaget.no). De som bestiller boken, får navnet sitt oppført i tabula gratulatoria, og boken tilbøndes postfritt når den foreligger.

Oslo, april 2004

*Kjell Olav Samnes, Gunnar Heiene, Harald Hegstad,
Svein Olaf Thorbjørnsen (red.)*

Aktuelt fra Luther Forlag

Kr 218,-

Tormod Kleiven

NÅR DEN UTSATTE BLIR USYNLIG

I løpet av de siste årene har det vært nokså mye fokus på overgrepssproblematikk i kristne sammenhenger. I mange miljøer innser man nå behovet for kunnskap og bevisstgjøring om hvordan man kan forhindre at overgrep og grenseoverskridelser skjer og hvordan man skal håndtere slike situasjoner om de likevel oppstår.

Dette er en ressursbok som formidler faglig basert kunnskap og veiledning på en enkel og konkret måte.

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Aktuelt fra Luther Forlag

Kr 298,-

Robert Hemfelt m.fl.

KJÆRLIGHET ER ET VALG

Fra medavhengighet til ansvar for eget liv

Mange mennesker sliter med et uklart og negativt selvbilde. Forfatterne av denne boken viser hvordan vårt selvbilde i stor grad er påvirket av vårt foreldreilde, og hvordan dette i sin tur påvirker vårt gudsbilde.

Det sentrale begrepet i boken er medavhengighet. Dette handler om hvordan båndene til våre nærmeste kan bli til usunne bindinger som gjør oss ufrie i forhold til oss selv, til andre mennesker og til Gud. Hensikten med denne boken er å gi leseren en forståelse av hva medavhengighet er, hvilke faktorer som skaper og opprettholder medavhengighet, og ikke minst: hvordan man kan «komme løs» og erfare gjenoppsettelse.

Øversettelse og norsk forord ved psykolog og familierapeut Terje Landro.

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyheter fra Luther Forlag

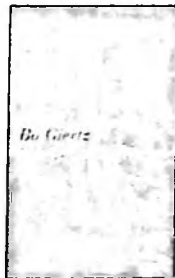

Bo Giertz

Å TRO PÅ KRISTUS Å LEVE MED KRISTUS

Nye utgaver av gamle klassikere som fortsatt er verdt å lese! Disse to bøkene av Bo Giertz er på en gang oppbyggelse, hjelp til bønn og bibellesning, samt en kortfattet tros lære. Dette er solide andaktsbøker med stykker for hver dag i året. Å tro på Kristus går fra advent til pinse, Å leve med Kristus fra pinse til advent.

Kr 198,-

Kr 198,-

Luther ForlagBesøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyheter fra Luther Forlag

Peter Halldorf

DU BRENNENDE KJÆRLIGHETSILD

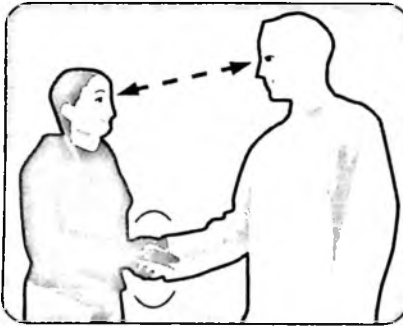
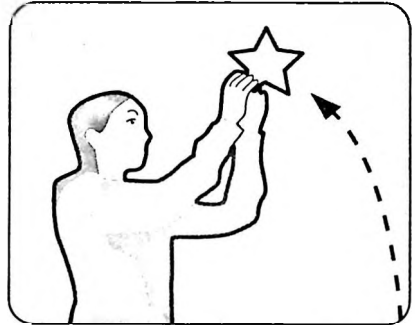
Denne boken, som er en oppfølger av boken *Drakk dypt av Ånden*, består av ni betraktninger om Den Hellige Ånd. Boken inneholder viktige perspektiver på åndelig veiledning og på det å modnes som menneske.

Kr 179,-

Luther ForlagBesøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyskapende konfirmantbok

fra Luther Forlag

Knut Tveitereid, Hege Fagermoen, Bård E. H. Norheim og Per Arne Dahl

BRUKERVEILEDNING

Kunnskap, erfaring og fellesskap integreres i et helhetlig opplegg, som vil engasjere, utfordre og legge til rette for gode opplevelser.

Utgangspunktet er høytidene dåp, jul, bryllup, begravelse, påske, pinse og konfirmasjon.

En konfirmantbok som også vil være en ressursbok videre i livet!

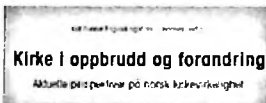

www.brukerveiledning.no

KIRKE I FORANDRING

Hva vil det si å være kirke?

Bokserien formidler resultat fra et forskningsprosjekt om kirketenkning/kirkeforståelse (ekkesiologi) ved Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo. Prosjektet er et tverrfaglig samarbeid mellom 22 forskere og bidragsytere.

Leif Gunnar Engedal og Vidar L. Haanes (red.)
Kirke i oppbrudd og forandring – Aktuelle perspektiver på norsk kirkevirkelighet, bind 1

Vi lever i en kultur som kjennetegnes av sterke endringsprosesser. Både unges og eldres selvbilder, levestandarder og virkelighetsforståelser er i endring. Det preger også Den norske kirke, både i dens indre liv og i dens forhold til samfunnet og statsmakten. Endringsprosessene er virksomme i mange menigheter og i de frivillige kristne organisasjonene. Det er kirkens kall å verne evangeliet og forkynde det for stadig nye slekter. Samtidig lever den kristne kirke alltid i oppbrudd og forandring. Kirkens tro og bekjennelse gir innhold og retning til nødvendige oppbrudd og nyorientering. Dermed er det også sagt at forandring kan være krevende. Ikke all utvikling er i samsvar med det innhold og den retning som kirkens tro angir.

ISBN 82-519-1870-7 kr 250,-

Nils Aksel Røsæg og Hans Kvalbein (red.)

Slik blir kirken til – Kirke i forandring i Det nye testamente, bind 2

Hvordan ble kirken til? Hva var bakgrunnen, byggestenene og ideene? Boken inneholder seks forskningsbidrag som belyser hvordan kirken ble – og blir – til: Overgangen mellom Det gamle og Det nye testamente når det gjelder kirkeforståelsen – Jesu skole og disippelskap som utgangspunkt for kirketenkningen – En reise til Korint på 50-tallet – Nytestamentlige perspektiver på kirken og menighetsbygging – Hvordan Guds vilje henger sammen med Livets kirke i en av de eldste bevarte kristne prekerer – Var kirken i Roma én?

ISBN 82-519-1869-3 kr 325,-

Kjell Olav Sannes og Tormod Engelsen (red.)

Hva vil det si å være kirke?

Kirkens vesen og oppdrag, bind 3

Boken kommer våren 2004. Kan forhåndsbestilles.

Bøkene kan kjøpes i bokhandelen eller direkte fra forlaget

Besøk vår nettbokhandel: www.tapirforlag.no

tapir akademisk forlag

Telefon 73 59 84 22 Telefaks 73 59 84 94

E-post: bestilling.forlag@tapir.no www.tapirforlag.no

3-0382-3 1-4
DET TEOLOGISKE MENIGHETSFÅK.
BIBLIOTEKET
PB 5144 MAJORSTUEN
0302 OSLO

Menighetsfakultetet

Luthersk kirketidende
MF TL Lu
2004 Årg. 139 Nr 10

H04000725

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av rel Nordhaug, professor Vidar L. Haanes, sokneprest Jan Otto Myrseth og instituttprest Berit Okkenhaug. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan Morten Erik Stensberg. e-post: tangenmenighet@sensewave.com

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo.
Red. sekr.: Cand.theol. Tor Arne Berntsen
Tlf. 917 32 847
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes til ovenstående e-post adresse, eller evt. pr. post til redaksjonen.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Björg Gjelsvik,
Bok & Media AS Grensen 15 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemøduler i LK:

1. 1/2 kvartside (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. Kvartside (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. Halvside (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. Halvside (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. 3/4 side (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. Helseide (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

● **Aktuelt fra Luther Forlag**

Lena Bergström

Å GI PLESS TIL EN ANNEN

Om åndelighet, foreldrerollen og hverdagslivet

Gjenkjennelig, treffsikkert – og ikke uten glimt i øyet – om tidsklemme, utilstrekkelighet, trøthet og dårlig samvittighet. Men først og fremst en bok som setter oss på sporet av en åndelighet som får plass i livet slik det er.

Kr 198,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no